

Jamtlands Tidning.

STUDENT- OCH HEMBYGDSFÖRENINGEN JAMTAMOT, NORRLANDS NATION, UPSALA

NR 2/94-1/95 • ÅRGÅNG 24

Jamtamot 80 år

*i Jubileums-
dubbelnumret:*

**Jamtskt
millennium**
jubileumsmässning

Mellan Stormot
allt sedan sist

Runspecial
ristning i Jamtland

Nils G Lundh
1995 års Hederspris

E-post
Jamtamot surfar

Heimmot 1994 i Borgvattnet.



Ledare.

Jamtamot är i sanning en marvelös förening. Lagom till det stundande 80-årsjubiléet ger vi nu som enda förening vid Norrlands Nation ut vår egen tidning – för det 24:e året i rad.

Du håller i det största JT-numret genom tiderna. Trettio två sidor har Bröderna skrivit ihop inför jubiléet, och ändå har flera bidrag fått vänta till ett senare nummer. Som till exempel Br Stj HP Burmans senaste språk-tävling och Br Andreas Häggblunds gålbeins betraktelser.

Mycket har ändå kommit med, även om jag bara hinner presentera en bråkdel här.

Br Goden Lennart Nyman, liksom Br ÖH Daniel Markstedt skriver om Jamtamots utveckling sedan ÖH-klubban svingades för första gången, och till och med in i kommande årtusenden.

Som varje tidning med självaktning i dessa dagar skriver också JT om de nya informationsmotorvägarna. Br L-G »Stasi« Larsson har registrerat alla Bröder med kända E-postadresser, och Jamtamot har fått en egen E-postlåda (se högersidan). Meddela din E-postadress!

Br Thomas Nilsson har valt Runinskrifter som sitt ämne för den här gången, och Br Allan Parkman har sänt oss några funderingar kring rötter och hembygd. Debatten blommar åter i JT.

Den uppmärksamme läsaren kan se att JT åter har tagit in annonser. Detta är den nytillsatte Br Annonsackvisitörens tjänst. Annonsera i JT!

Villkoret för att JT ska kunna fortsätta att komma ut är dock fortfarande att Bröderna betalar för sina tidningar. Från och med nästa nummer riskerar de att strykas från prenumerantlistan som inte betalar! Var prenumerant, Broder!

Efter många sömnlösa nätter (och hjälp från många håll – ingen nämnd, ingen glömd), kan jag nu bara säga ett, Bröder. Det dröjer till nästa nummer!

Br Redaktör'n

Bäst betalande

Införandet av tio-i-topp-listan på de bäst betalande i förra numret var ett rent genidrag. Bröderna har betalat som aldrig förr. Jag ber Bröderna att särskilt observera Br Bosse Johanssons inbetalning på 432:10 kr. Som Redaktör ser jag en inneboende skönhet hos den talserien som fler Bröder borde uppmärksammas. Harmonin med JT:s alltid så behövande Postgiro-konto är total!

Försmädligt nog blev Br Stj PG Norman också denna gång utpetad från listan i sista stund – de 111 kronorna och 11 örena räckte inte till. Konkurrenten hårdnar på tio-i-topp-listan!

1. Br Bo Johansson, Sveg	432:10
2. Br Georg Hansson, Östersund	250:00 *
3. Br Richard Lindström, Uppsala	203:77
4. Br Stj Thomas Johnsson, Uppsala	200:00
5. Br Petter Edman, Uppsala	168:00 **
6. Br Stj Stefan Halvarsson, Uppsala	155:00
7. Br Gösta Nylén, Sveg	150:00
8. Br Stj Anders Johannisson, Uppsala	127:32
9. Br Stj Per-Erik Wåglin, Oviken	125:00
10. Br Stj Bo Oscarsson, Östersund	123:45

*) Br Hansson hade även vänligheten att göra en försenad inbetalning för nummer 1/93 (2 kr och 50 öre).

**) Br Edman satte in, med hänsyn till dagens växelkurs mot den devalverade storsvenska valutan, 10 Jamska mark i prenumerationsavgift plus 5 mark i förseningsavgift.

Betala för JT:n
och (för-)bli prenumerant!


Jamtlands Tidning.

Redaktör och Ansvarig utgivare Johan A Larsson (tel. 018-505541); Biträdande redaktörer Pelle Andersson & Andreas Häggblund; Annonsackvisitör Erik Markstedt (tel. 018-242354); Grafisk form Johan A Larsson; Foto Br Red & arkivet; Adress c/o Norrlands Nation, Box 612, 751 25 Uppsala; Postgiro 183606-3; Prenumerationer Lars-Göran Larsson (tel. 018-551539); Typografi Janson Text 9/12 & Antique Olive

innehåll

Jubileum

- Ett jamtskt millennium** – Br Godens reflexioner över jubiléet 4
Mellan två Stormot – Br ÖH mässar om Jamtamots utveckling 6
Jamtamot, en återblick – Br Nisse PM visar protokollsböckerna 7
Ett år till handlingarna – **Krönikan** för 1993–1994 8
Mörsils Gästabud – 350-årsminne för motståndsrörelsen 10
Det kom ett brev – en Broder från Jamtamots 50-tal skriver 11

Hembygd

- Jamtar gjorde vikingafärder** – nya »forskningsrön« 12
Funderingar kring rötter – Br Allan Parkman skriver i JT 13
Mer om gränsdragning – en uppföljning av Br Georg Hansson 14
Runinskrifter i Jamtland – **Runristarspecial!** 16
Varför fjällkon blev vit och kullig – en gälbeinsredogörelse 19

Diverse

- I luvan på Bröderna** – de nya debattsidorna! 20
Vadslagningen – en frispråkig novell av Br Arne Rubensson 23
Hurusom jag... – Br Stj Ando:s senaste äventyr i vildmarken 24
Dispositionsfonden del II – Br Stj »Halvar« mässar vidare 26
Jamtamot på Internet – en ny informationskanal har öppnat sig 27
Ät mer jamtska peror! – Br Festin d.y. manar på Bröderna 30
Hederspristagaren utsedd – **Nils G Lund** valdes på Julmot 29
ÖH:s reflexioner – den gamla andan lever fortfarande 32

Serie bearbetad av Br Stj HP Burman:



Student- och
Hembygdsföreningen

Jamtamot

Adress:

c/o Norrlands nation
Västra Ågatan 14
Box 612, 751 25 Uppsala

E-post:

t93poa@student.tdb.uu.se

Postgiro:

66 95 93-6
18 36 06-3 (JT)

Styrelsen våren 1995:

Daniel Markstedt

Överhövding, ÖH

Magnus Mohlin

Hövding, H

Lennart Nyman

Gode, Go

Pelle Andersson

Skrivare, Skr

Inge Svensson

Fogde, Fo

Andreas Hägglund

Gillevärd, Gv

Joachim Henriksson

Sjuman, 7-m

Örjan Festin

Lekare, Le

Torhald Eriksson

Munskänk, Msk

Johan A Larsson

Redaktör, Red

Granskare:

Björn Lundman

Björn Fredriksson

Adressändringar:

Samfundet kartotekets vänner
Jamtamot, c/o Norrlands nation
Box 612, 751 25 Uppsala

Ett jamtskt millennium

Br Godens reflexioner över ett jubileum

*När jamtarna samlas i vänskapligt lag; eller
Så blir ett matlag till Jamtamot*

Hembygdsföreningen Jamtamot är på väg mot ett Stortmot och ett jubileum vi i all blygsamhet räknar åttioårigt. I samband därmed ger Br Redaktören som sig bör ut ett jubileumsnummer. Hur jubilerandet skall utgestalta sig i detta är dock

Av Br Lennart Nyman

Invalid 1990

inte helt självklart – helst som själva jubileets firande står skrivet i stjärnorna. Professorn i Missionsvetenskap Br Hallencreutz (bland annat initiativtagare till Samfundet Storsjödjurets Vänner) skriver i boken »1593 – de vidare perspektiven«:

»Att fira jubileum är en inte helt oproblematiserad affär. Tre möjligheter erbjuder sig. Den första är att bara gona sig i ett ärofullt förflutet. Den andra är att visserligen ta fasta på det man ihågkommer men i sak tala om något annat. Den tredje slutligen är att ta historien på allvar både då och nu och kritiskt pröva det bestående värdet i det som celebreras – med hänsyn till de historiska förutsättningarna och till de avgörande förändringar som inträffat under intervallet mellan då och nu.«

För en jamt är det naturligaste och enklaste att gona sig i det ärorikaste av förflutenheter, men icke desto mindre skall jag här något försöka »kritiskt pröva det bestående värdet« såväl som ta både dået och nuet på allvar.

REDIVIVUM

Föreningens namn – Jamtamot Redivivum – antyder ett förflutet väl värt att ägna några rader. Jamtamots första historia förlorar sig i ett förhistoriskt dunkel; och

detta oberoende av om vi menar student- eller hembygdsföreningen – de två oåtskilliga aspekterna av vår förening.

För det hembygdsförenliga syftar detta tillbaka på det eldgamla jämtska alltinget, Jamtamot, som verkade på Frösön sedan åtminstone 900-talet och där varje myndig man hade säte och stämma. I sanning en förebildlig förebild också till våra dagars Jamtamot. Det var vid detta ting som saker avdömdes och viktiga beslut fattades. Sannolikt var det på Jamtamot som Östman Gudfastsson lyckades kristna landet. Jamtamot som träffades vid Gregersmäss, efterträddes småningom under norsktiden av ett Lagting på Sankt Botolfs dag, och slutligen 1862 av Jamtlands läns landsting. Ensamt i världen har Jamtland en folkrepresentation med obruten kontinuitet från



heden tid. En symptomatisk förvandling under storsvenskt styre är att denna dock mestadels sysslar med sjukvårdens förvaltning. Här är något som även förskingringens jamtar bör arbeta för en förändring av.

JAMTAMOT I TUSEN ÅR

Om hembygdens Jamtamot funnits i tusen år, så står dess studentikosa motsvarighet ej många sekler efter. Redan under medeltiden for jamtar ned på kontinenten för att studera, mestadels till präster, och får man förmoda fann sitt umgänge huvudsakligen bland landsmän. Eftersom Jamtland kyrkligt hörde till Upsala fram till 1570 var det antagligtvis hit som de flesta reste efter detta universitetsgrundande.

Senare, under svensktiden, när nationer bildades var det naturligt att jamtarna höll på sin särart, och under 1700-talet skrev hembygdens studenter ej »norrl.« utan helt stolt »jamt« efter namnet sitt. Efter

sammanslagningen till en enhetsnation för jamtar och norrlänningar kom under 1800-talet mera informella sammanslutningar att se dagens ljus.

URSPRUNG I MATLAG

Dåtidens (och för den delen långt in under efterkrigstiden) studenter hade oftast en gemenskap iså kallade matlag – en grupp studenter som intog sina måltider tillsammans hos någon »upsaliensisk änka eller gammstårsa. Just jamtarna tenderade att sluta sig samman i exklusivt jämtska matlag, och bland dessa uppstod en rad föreningsliknande kamratkretsar med längre eller, tyvärr mestadels, kortare varaktighet som under åren mot sekelslutet lyckliggjorde Upsalas med omnejd krögare med informella sammankomster präglade av jämtsk trevnad på känt manér. När därför Br Stj Andréé med flera 1907 lät sitt matlag konstituera sig som ett ordenssällskap i tidens anda byggde man alltså på en mångårig, för att inte säga månghundraårig, tradition.

Den historiskt intresserade Jens Mikael Andréé (i nationssammanhang känd som »Nationens Herodotos«) gav föreningen namnet Jamtamot. Huruvida detta enbart syftade på vårt medeltida allting eller hade en förlaga bland 1800-talets sammanslutningar som ofta antytts skall inte spekuleras i här; vi nöjer oss med att konstatera att Jamtamot tvivelsutan hör till de äldsta levande studentföreningarna i Upsala.

Från detta första Jamtamot bär vi med oss tvenne beaktansvärda företeelser i nutiden. Den mest påtagliga är Gamlestens sköld, vilken återbördades till Jamtamot 1932 av akademiörtagårdsmästaren Br Örtendahl. Den representerar den vördnad för äldre och för det som är gammalt och fornt som är en av vår förenings fundament. Bakom allt vårt skämtsamma tal om

senilitet finns en kärna av att vår förening alltid tagit på allvar att försöka vara en förening över generationsgränserna likt det första Jamtamot som ju på fyra år skaffade sig ett åldersspann på över trettio år. En sådan ambition är lovvärd som ett försök att motverka generationssegregationen i allmänhet och den tilltagande pubertaliseringen av dagens studentliv i synnerhet.

Den andra företeelsen är jamtluncherna – i all blygsamhet ett försök att efterlikna forna tiders matlag. Män, som i stället för att i sin ensamhet koka snabbmakaroner i ett underdimensionerat korridorpenry, äter tillsammans med andra män från samma hembygd under högtidligt dryftande av väsentligheter. Jamtluncherna är kamratföreningen Jamtamot i vardagen, och därför väl värda att värna och utveckla, så gå på jamtlunch, Bröder!

HEMBYGDSANKNYTNING

1915 års Jamtamot Redivivum, från vilket alltså en obruten tradition av Mot sträcker sig in i nutiden, bar med sig en än starkare hembygdsanknytning och det var väl anledningen till den större livskraften. Betecknande för detta var året 1920, då Jamtamot visade sig bli lika mycket hembygdsförening som studentförening. Detta år avskaffades – naturligtvis efter långt debatterande – det för jamtskt, egalitært kynne främmande gradsystemet (tidigare fanns fem grader vilka alla hade sina receptions mysterier); vidare infördes då den röda luvan som symbol för föreningen och dess medlemmar. Den röda luvan är som vi alla vet det mest typiska plagget för den manliga allmogedräkten i Jamtland och Herjedalen. Vi firar således i år inte bara Jamtamots åttio år, utan också jamtluvans sjuttiofem år.

Att dessa bägge reformer har varit betydelsefulla för vår förening är selvsagt, och likaså den förändring som inträdde på 40-talet att Jamtamot trädde i närmare förbindelse med Norrlands nation. Även om konfidentialiteter har sin plats, är det viktigt för framtiden att vi tar tillvara erfarenheten från de första åren att en förening som Jamtamot inte kan bära någon kotteribildning och inte heller något hemlighållande inom föreningen (naturligtvis rena luguberiteter undantagna). Likaså är luvans faktiskt alltmer framträdande roll enbart av godo, ehuru en del i köttet svaga bröder tycks bry sig om att de av den okunniga hopen förväxlas med jultomtar.

NATIONSANKNYTNING

Frågan om nationsanknytningen är svårare. Retrospektivt har den varit välgörande och det skulle idag vara i det närmaste ogörligt att fortsätta föreningsverksamheten utan den, och Jamtamot skulle dömas att likna det i och för sig trevna, men om föga livskraft vittnande, Jämtlands-Härjedalens Gille den dag vi frigjorde oss från nationen. Likväl bör en historisk resumé av det här slaget inte se helt okritiskt på företeelsen. Från att ha varit en seriös föreläsningförening mitt i allt stöj och

kommer att innehålla; möjligen en utställning om Jamtamots historia; troligen en middag där nationsföreträdare och andra föreningar får bringa oss vår hyllning. Däremot kommer vi denna gång inte att publicera någon ny Jubileumsskrift, vilket skedde 1965 och 1985, men här kan avslöjas att Jubileumskommittén har långt framskridna planer på en bok om Jamtamots Hederspris – som bekant utdelas det nu för tjugofjärde gången.

Hur ser då framtiden efter Stormotet ut? Just detta att Jubileumskommittén har planer inför ett Stormot 1996 eller 1997 är

Att dominera på nationen och samtidigt utveckla hembygdsintresset, är utan tvivel vår framtidsväg

förhandlande och middagsskålande tenderade Jamtamot under trycket av studentansvällningen och nationsengagemanget att bli en festfixarklubb utan plats för vare sig äldre eller hembygdens kulturhistoria. Det var säkert roligt för de som var med, men för eftervärlden framstår 60-talets Motprotokoll som de torftigaste, och en uppenbar risk förelåg att man, som fallet är hos åtskilliga andra nationsföreningar, gjorde sig beroende av enstaka, skäligen lättflyktiga, studentgenerationer.

Lösningen låg i den ökande aktiviteten under det i studenttraditionssammanhang annars så djupt tragiska 70-talet. Då instiftades Jamtamots Hederspris, grundades Jamtlands Tidning och infördes gälbeinsredogörelserna vid invalen – allt väl känt för envar nutida broder. Detta innebar en revitalisering och ett förtydligande av Jamtamots egenart, och däri låg den bästa pensionsförsäkringen inför 1980 års Stormot, tillika Pensionsmot.

INFÖR FRAMTIDEN

Sådan är i stort situationen då Heimbygdsföreningen Jamtamot ånyo skall fira ett jubileum. Den tjugofemte februari genomförs Stormot med salut, hedersÖH, stor publicitet, högtidstal, utdelning av Hederspris och förhandlingar tills nästkommande dags sillunch. I övrigt vet vi i skrivande stund inte vad jubiléet

ett typiskt tecken för Jamtamot idag – att med i historien i ryggen blicka framåt. Vi har idag en mycket lyckad avvägning mellan de bärande elementen studentförening och hembygdsförening, och Moten kryssar fram i det smala sundet mellan drängstuga och seminarium. Vi är väl integrerade i dagens nationsliv, utan att för den skull ha mist vår identitet och särprägel. Att genom hårt arbete och engagemang dominera på nationen och samtidigt utveckla den egna identiteten genom ett fördjupat och seriöst hembygdsintresse, är utan tvivel vår framtidsväg. Jag tror att vi på denna inslagna väg kan se de närmaste åttio åren an med den största tillförsikt.

Det är också min tro att Jamtamot därigenom kan verka aktivare för hembygden. Det är obekant för de flesta, men likväl ett obestridligt faktum, att befrielserörelsen hemmavid har sina rötter i Jamtamot i Upsala. Det är måhända en naiv föresats, men vi om några borde ha förutsättningarna att idag vända en nej-sägandets och stockholmsberoendets attityd i Jamtland till en möjligheternas och den regionala självstyrelsens framtid.

Med Jamtamot mot nästa jamtska årtusende!

Mellan två Stormot

Broder ÖH ger sin syn på de senaste årens händelser

Att sammanfatta allt som händer mellan två Stormot är något som är omöjligt, endast Br Storjamtarna Sven-Bertil Jansson eller Stefan Halvarsson klarar av och tar på sig det frivilligt. Här vill jag dock nämna några anekdoter och händelser som påverkat

Av Br Daniel Markstedt

Invald 1990

Jamtamot sedan det senaste Stormotet.

Jamtamots historia finns väl sammanfattad i två marvelösa krönikor, Sven-Bertil Janssons och Stefan Halvarssons. Vi inom Jamtamot vill gärna se det stora perspektivet. Inget fel i det men ibland kan det även vara värt att försöka se det lilla perspektivet, som mellan två Stormot. Vad har egentligen hänt sedan förra Stormotet? Då måste man först fråga sig: när var förra Stormotet? Det var hösten -90 och var det 400:e protokollförda motet, det mot då bland annat undertecknad blev invald efter en marvelös gålbeinsredogörelse om »sjunken tärning«.

Jamtamot var vid denna tidpunkt inne i ett generationskifte. Nyrekryteringen var mycket låg. Från ett genomsnitt under slutet av åttiotalet på en dubbeldusk nyinvalda per år, valdes t.ex. -91 endast en dusk jamtar in i föreningen. Sedan detta bottenår har mycket hänt. 1992 fick Jamtamot två och en halv dusk nya medlemmar, 1993 tre duskar och nu i år väntas antalet nyinvalda hamna på ungefär fyra duskar. Detta tycker jag är klara indikationer på att Jamtamot har klarat generationskiftet med bravur. En av anledningarna till detta kan vara att Jamtamot avsevärt förbättrat sitt rykte på nationen. Jamtar har aktiverat sig och tagit på sig ansvar. Låt mig ge några exempel:

Höstterminen 1991 (HT -91) satt Br ÖH em Stefan Eriksson som barmästare. Br Granskaren Björn Fredriksson var 1992 nationens andre kurator (han invaldes under sin ämbetsperiod). Br Redaktören em Lennart Nilsson var HT -92 nationens barmästare. Undertecknad var 1993

Föreningskonventets ordförande. Br Fogden em. Jonas Persson var VT -93 barmästare. Innevarande år är ovan nämnde Br Nilsson nationens andre kurator och Br Goden Lennart Nyman är Föreningskonventsordförande. Undertecknad sökte även i våras posten som förste kurator men förlorade trots brödernas kraftsamling efter två oavgjorda landskap till en annan frösöbo Lars Danielsson. I nationsstyrelsen sitter nu för tillfället fyra jamtar.

Även inom Jamtamot har aktiviteten ökat. Allt sedan Br ÖH em. Tomas Nilssons era har Kammar'n fått en central roll och blivit en naturlig samlingsplats för bröderna. Br Nilsson införde bland annat kammarkvällar där bröderna kunde träffas under lättare former även mellan Moten. Kammarkvällarna blomstrar fortfarande, om inte ännu mera, och liknar numera mindre Mot när över fyra duskar bröder sluter upp och trivs. Det leder dock även till att Kammar'n slits mer än förut och diverse kommittéer undersöker denna problematik.

En annan positiv ökad aktivitet är maten. Naturligtvis eftersom undertecknad suttit som Br Gv under två perioder. Bland annat vågar styrelsen i allmänhet och Br Gv i synnerhet

åter satsa på egentillagade julbord med grynöst, grisfötter, risgrynsgrot, och allt annat som Jamten begär skall finnas på bordet. Inkluderat årets julbord har Jamtamot haft tre sådana julbord under nittiontalet. Det annars senaste var Br ÖH em tillika Gv em. Mattssons från Julmotet 1985 där han enligt sägen lär ha rullat köttbullarna i sina egna armhålor.

När Br Mattsson ändå är på tal så har Jamtamot under nittiontalet äntligen lyckas avskaffa dennes skötebarn, torpfonden. Målet var förvisso beundransvärt men näst intill ouppnåeligt och skulle ha krävt alldeles för mycket av de sittande styrelserna. Så på Sommmotet 1992, i Br ÖH em.

Tomas Nilsson för övrigt mycket marvelösa sommarstuga i Dalarna, togs det andra och historiska beslutet. Minnet lever dock kvar i form av torpfondsminneskommittéen; en kommitté bestående av en dubbeldusk medlemmar att omväljas med cyklisk permutation – en ledamot på kalenderårets tredje Mot utan möjlighet till direkt omval, och med Br Storjanten Nisse PM som suppleant på livstid utan rösträtt.

Även inom styrelsen har aktiviteten sprudlat och en hel del logiska omstruktureringar skett. Br Hövdingen är numera ansvarig för såväl kammar'n som motlokalen inklusive dukning. Br Goden är i Br 7-mans frånvaro ansvarig för att inga fruntimmer finnes i Motlokalen. Br 7-man skall var Br Gillevärden behjälplig i köket (vi är med andra ord numera två i köket). Br Redaktören ansvarar för att foton tas under mot, att Jamtamot finns med i föreningsspalten i NV samt att artiklar skrivs och skickas till ÖP och LT hemmavid efter olika Mot.

Jamtamot Redivivum är som en ständigt föränderlig massa. Många kommer givetvis alltid tycka att det var bättre förr och ju

Jamtamot Redivivum är som en ständigt föränderlig massa

förr desto bättre, men för att föreningen skall överleva och försätta blomstra krävs att den kan anpassa sig efter de nu aktivas förutsättningar.

Nu är det min fulla övertygelse att de bröder som var aktiva för tjuo år sedan säkerligen kan gå på Mot idag och känna igen sig, lika mycket som att jag om ytterligare tjuo år (Jamtamots 100-års jubileum!) kan gå på Mot och trots gnället att det var bättre förr känna mig som heim.

Så slut upp Bröder, från alla tider och alla olika platser på jorden i ett fyrfaldigt leve för födelsedagsbarnet;

Vivat Jamtamot Redivivum!

Jamtamot – en återblick

helt subjektiva axplock ur protokolls-boken av Nisse PM

Helt apropå att Jamtamot jubilerar med sina 80 år i februari så har Storjamten Nils »PM« Sjölander, tillika nationens arkivarie, botaniserat i föreningens protokollsböcker och tar nu chansen att »mässa lite grand«.

Av Br Stj Nils Sjölander

Invald 1976

FÖR 75 ÅR SEDAN

April 1920: De röda luvorna infördes på initiativ av främst dåvarande Goden Olov Behm. Motet mottog dem i hemliga kuvert som låg vid varje tallrik vid middagen, och förtjusningen var uppenbarligen total ty efter den första, historiska, luvpåtagningen: »bröt spontant ett jubel fram som i avseende till intensiteten var så mäktigt att det sig i ord ej beskriva låter«

November 1920: Den gamla gradindelningen inom Jamtamot i form av fem grader avskaffades. De namn på graderna som kan hittas i protokolls-boken är : Grad I, Småjamt, Grad III, Gråjamt, Grad V, Storjamt.

Stämningsbild från novembermotet 1920: §3 »Café avec. Som av den konsumerade aqua-viten, eau-vie-deun och punchen en kraftig reagens i form av livligt röd fällning på Jamtarnas anletsdrag började visa sig icke utan att ett visst buller såsom av många rörliga tungor samtidigt förspordes, hemställde Motet till kvällens ärade

föredragshållare om föredragets uppskjutande till ett följande Mot vilket beviljades!«

§6 »Förklarades ordet fritt. I följd av det i §3 antydda förhållandet och tack vare Gillevärdens berömvärda nit i tjänsten (Då fanns ännu ingen Munkskänk som styrelsepost, den infördes 1929. Gillevärden skötte också munkskänksysslan.) torde detta av många hava tolkats såsom en uppmaning liktydigt med den klassiska: 'Släppom Barrabam!'. Vilket åxå skedde!«

Motet avslutades »vederbörligen« på »Lycksalighetens ö«, ön i Svandammen, där »akrobatik, sång och spejaretjänst utövades«. (Kanske något att återinföra?)

FÖR 50 ÅR SEDAN:

Mars 1945: Stor parentation över Landsantikvariern och Storjamten Eric Festin, en av de som startade det gamla Jamtamot 1907.

Maj 1945: Jamtamot antar slutligen sina nya stadgar. »Så fortsatte kvällen i bästa gemyt (...) det var som den oförfärlige vitsaren Ingvar skulle ha sagt ett ovanligt BON MOT«

Oktober 1945: Författaren Gustav Hedenvind-Eriksson gäst på Motet, och fångslar i sedvanlig ordning Bröderna med sin berättarkonst.



FÖR 25 ÅR SEDAN:

Januari 1970: Sedemera Presidenten Moltas Eriksson talar över ämnet pulveriserat vatten och dess användning, speciellt i samband med grogg.

September 1970: Br Bergvalls kommitté avlämnar sitt slutbetänkande vilket godtagas av Motet och desamma Bröder utses sålunda till ständiga rösträknare.

November 1970: »Matematiska förvecklingar seglar upp på den redan mulnande horisonten. Hur många är en dusk? Br Lundström blir invald i en enmanskommitté att utreda frågan.«

Fel om Heimmoten

I förra numret av JT (nr. 1/94, s. 19) står att läsa en tabell med olika data om Heimmoten genom tiderna. Ett par fel smög sig dock tyvärr in mellan raderna. Heimmotet 1991 i Hackås beledsagades, som alla närvarande säkert minns, av Valter Johansson och Evert Festin, och inte Olle Festin som det felaktigt stod. I Alsen 1993 sedan var det ju Ando och Kjell-Åke Sundelin som förde befälet, och alltså inte Ando Andersson.

Förmedlat av Br Stj LG »Stasi« Larsson

Medaljer att hämta

Två nya välförtjänta JT-medaljörer har korats. Br Stj Lars-Olof Mattsson behängdes å Julmotet 1993, och Br Thomas Nilsson bepryddes å det gångna Heimmotet. Vidare bar två Bröder medaljer som väntar på att bli upphämtade. Br Stj Ulf »Pettur« Pettersson, Redaktör emeritus, har skrivit så mycket som en dubbel-dusk artiklar (den trogne JT-läsaren minns att det räcker med en enkel dusk för att föräras med JT-medaljen). Br Stj Per-Erik »Moffa« Wäglin har också han kvalificerat sig för en JT-medalj.

Ett flertal Bröder ligger dessutom strax under gränsen, meddelar Br Stj »Stasi« Larsson. Br Paul Jenssen, Kjell-Åke Sundelin och Lennart Nyman bar bara en artikel kvar att skriva, och den sistnämnde torde alltså ha kvalificerat sig i och med detta nummer. Även Br Björn Björck, Arne Rubensson, Mikael Franzon, Thomas Johnsson, Peter Möller och Lennart Nilsson ligger och nosar på medalj-gränsen. Vässa pennorna, Bröder!

Ett år till handlingarna

Br ÖH emeritus presenterar krönikan för 1993–1994

En av ÖH:s mest tyngande uppgifter är skrivandet av krönikan över föregående verksamhetsår. Detta eftersom en krönika är en »historisk framställning i tidsföljd«¹ vilket ger ÖH en rad problem: För det första

Av Br Stefan Eriksson

Invalid 1989

förväntas han hålla sig någorlunda till sanningen och för det andra förväntas han följa en tidsaxel. Att dessa problem är något av en gordisk knut förstår var jamt som sett den förvandling en Jamt genomgår – från rapp, minnesgod och sund till sjukligt senfärdig och senil – genom att ikläddas ÖH-bandet. Genom hjälp av diverse handskrifter har jag kommit fram till att detta skedde under året som var. Året började, fast styrelsen officiellt ej hade tillträtt, med vårt traditionella samarrangemang med vår syster- och tidigare samboförening Härja-Jämt. Middag avåts i stora salen som var proppad med både jamtar och övriga som samtliga njöt av god mat och led av värdelös kaffeunderhållning. Den ende som syntes uppskatta underhållningen var Fogden men då mer på grund av vad den kostade och inte vad den utförde.

SJALVSTÄNDUHEITSMOT

Första Motet gick av stapeln den 2/10 och var ett Självständuheitsmot. Motet gästades bland annat av en busslast nedresta bröder, däribland Jensen, Oscarsson och Graffen. Under Motet lät ÖH em. Tomas Nirsa donera ett uppstoppat älg huvud, och även om hornuppsättning med ett nödrop överstiger en fjällkos så pryder den personkonomidrainerande donationen en hedersplats på Kammar'n. Vidare lät Fananskaffningskommittén uppvisa ett exemplar införskaffad islandsfana.

Den 23/10 vaknade idrottssektionen till liv och arrangerade 3B, en trippeltävling

där delmomenten utgörs av bowling, boule och biljard. Br Fogden visade sig vara utstående genom att vinna samtliga delmoment.

HAMMARMOT

Höstens andra Mot var Hammarmotet den 5/11. Bröderna lät traditionsenligt tända ett ljus på professor Zetterströms grav. På kvällen gästades bröderna av bolsjeviken, tillika Brodern, Ove Andersson som gav Bröderna inblick i det ryska språkets innersta väsen, det så kallade Matt, samt lät donera en hederlig hammar- och skärafana. På Motet kan Granskarna äntligen meddela att Fo em. Frändén betalat sitt handlån och att därför 91-92 års styrelse beviljas ansvarsfrihet. Ansvarsfrihet beviljas likaledes 92-93 års styrelse emedan de gjort ett gott arbete med ett gott resultat.

Påföljande helg deltog vi på nationens föreningskväll under temat »Sumo – en by i gulmannaland«. Under kvällen hölls en rad matcher i den ädla sporten sumo, en japansk avart av rövkrök. Föga förvånansvärt visades sig ÖH vara lika glänsande som i just rövkröken.

Dagen därpå var det jamtpub och det ända positiva med den var att tempot var värdigt en gode så att ingen av bröderna behövde jobba ihjäl sig.

JULMOT

Den 4/12 var det dags för årets Julmot med sedvanligt val av hederspristagare som blev ingen mindre än HP Burman Att sedan ett visst palaver möte frånvaron av ÖH-klubban kunde ej störa julefriden som rådde. Som av en tradition briljerade Br Gv återigen med ett eget iordningställt julföret. Vidare presenterades en julsnap och Br Staffan Sandler underhöll med anekdoter från tiden runt Exilium. Naturligtvis gick även detta år ett fackeltåg till Gunillaklockan där vi avnjöt brandtal, jamtamotskören och glögg.

Våren inleddes, liksom hösten, med ett samarrangemang. Den 21/1 firande vi tillsammans med JH och HJ fridlysandet av Storsjöodjuret. Med på festen var Artut, en nybildad jamtförening från KTH.

ÄRTMOT

Ärtmotet som hölls den 11/2 blev vårens första Mot. Här gjorde ÖH-klubban nypremiär efter den kortare tid som förflutit sedan försvinnandet. Motet gästades av den inte helt okände Br Tomas Nirsa som orerade om sin islandsresa där gästerna bjöds på valslakt och styggsuping med mera. Vidare avgick Br Red Lennart Nilsson enär nationen krävde så mycket tid att något majnummer ej kunde utlovas, och istället valdes Br Johan A Larsson till ny redaktör.

Vårens föreningskväll deltog Jamtamot i under det i laga tågordning och inom härvarande förrättningslokal helt dominerande temat »Hedebyborna« – från en TV-serie där Br Hövdingen hade en av de bärande rollerna. Kvällen innehöll mycken lättgrogg och ett äkta svenskt smörgåsbord.

PRISMOT

Att Stj HP Burman tilldelats Jamtamots Hederspris 1994 kan knappast undgått någon. Priset delades ut vid Prismotet den 19/3. Anledningen till att HP fick priset var bland annat att HP populariserat jamtskan bland framför allt ungdomen i Jamtland. Priset utgjordes av, förutom sedvanligt diplom, en kopia av Storsjöodjursaxen förfärdigad av KG Lindblad i Rätansböle. Br Stj HP, för kvällen svårt bleserad i ena foten, underhöll naturligtvis med mycken musik bland annat i en duett med Karl Ersä på munspel. Motet bjöd för övrigt på en presentation av en ny fond eller rättare sagt nya statuter till den avvecklade Torpfonden som sedan ett tag benämnts Dispositionsfonden.

VALMOT

Nästkommande Mot var Valmot och påbörjades den 22/4. Trots ett hårt arbete av valberedningen saknades någon kandidat till ÖH varför detta val måste bordläggas till Sommarmotet. Trots, eller kanske tack vare, avsaknaden av en »kapten på skeppet« visade många yngre jamtar intresse för styrelseskapet och inte mindre än sex av posterna tillsattes av yngre jamtar. Att bröder Nirsa – Tomas och Johan – är jamtamots ständiga donatorer demonstrerades återigen när de till kammaren lät donera en Handölskamin.

Valborg var som alltid Valborg och Jamtpuben hölls som vanligt. Vädrets makter var med oss vilket gjorde Orvars krog till en osedvanligt populär lokalitet.

Var vår släpps bröderna, liksom hingstarna på Wängen, ut i sommarhagen. Med sig har de oftast några jamtstärser, så även i år där vårutflykten med HJ gick till Hammarskog. En lyckad tillställning där det grillades, spelades brännboll, inspekterades älgstam och hyvlades tjälkott med ansikte (se JT nr. 1/94, s. 23! / Red:s anm.).

Med nyhyvlat ansikte infann jag mig på nationens städdag för att med bröder feja nationen inför vårbalen. Tillsammans med en annan herrförening hade vi i uppgift att iordningställa stora salen. Undertecknad, numer benämnd Överhängare, och Birkarlarnas ordförande – kallad Storkandelabern – tog på sig att polera upp ena kronan till en aldrig tidigare skådad glans. Under detta intensiva gnidande råkar kronan oförhappandes beskriva en enkel mollbergare i pik med dubbel skruv, kopierande den svenska kronans fria flytande föll den fritt för att sluta i ekparketten i något som kan liknas vid den svenska statsfinansens. Devalveringen av Norrlands kronor var ett faktum.

SOMMARMOT

Som för att finansiera en takkrona var Sommarmotet förlagt till bland annat Solvalla. Så var icke fallet. I var jamt bor en hästkarl och en spelare, ett tillfälle att kombinera dessa sysslor får ej försättas. Redan fyra på morgonen anlände Br Fogden till »Valla« för att övervaka de första värmningarna. Med dessa förutsättningar var det inte underligt att Br Gillevärden lyckades pricka in en tjugooddsare. Detta imponerade så till den milda grad på bröderna att de senare under

kvällen lät välja Br Gv, Daniel Markstedt, till nästkommande verksamhetsårs Överhövdning.

HEIMMOT

Härpå infann sig den riktiga sommaren och jag kunde avbryta min fem år långa exil i Upsala och åter slå ner bopålen i Jamtlands rika mylla där som sig bör var



Heimmot 1994. Br ÖH undersöker sågverket i Skyttmon.

sommar hålls ett Heimmot. Årets Heimmot hölls, överraskande nog för många jamtar, den 16:e juli, något som berodde på Yrangruppens oförmåga att i tid informera presidiet om Yrandatum. Datumet till trots slöt ett större antal bröder upp och fick ett gastkramande Mot i Borgvattnet med omnejd.

Mot utgick som vanligt från Wargen och efter upphämtande av Fogde med pilsner bar det av mot Ravundsgränsen. Första längre stoppet blev vid Stuguns nya kyrka med bland annat Per Martin Hambergs grav. Härpå besågs Stuguns gamla och tillika bögrösa kyrka där bröderna lät sätta hundhuden Tomas Nirsa i stocken.

Skyttmons värdshus var nästa stopp där lunch förtärdes, hus besiktigades och några råttliknande varelsers juckstuga betittades. Vid detta värdshus intogs senare även kvällsvarden. Skyttmon innehöll även en prima ramsåg samt en likvagn.

Därnäst bar det av till Borgvattnet och ännu en kyrka där ortens egen gud Brännholm anslöt. Efter en predikan om

himmelriket (Borgvattnet) och Guds (sina) gärningar lät han öppna sin butik och klädde oss på påningen. Årets kalkugn visade sig var ett halvstup benämnd Killingarresten.

Prästgården intogs och med det inföll ett ivrigt kommittéutställande. Bland annat inrättades en Kommittéinaktiveringskommitté som genast började motarbeta

sig själv genom att kräva delbetänkanden från kommittéer. Vidare inrättades en kommitté för utredandet av om beslut skola kontrasigneras medels en tutning om sådana fattas under färd med motorfordon under Heimmotet, som lät genomföra diverse fältstudier samt kom med rikliga delbetänkanden.

Morgon kom och med den frukost och medaljutdelning enär Tomas Nirsa lyckats förfärdiga en dusk artiklar. Borgvattnet lämnades och för att bevisa att ett Mot inte rubbar magsyrebalansen gick hemfärden efter en berg- och dalliknande väg till ett fågelmuseum som troligen låg i Överamer. Färden därifrån gick utan större missöden, förutom att Br Jensen lyckades köra vilse i Lillsjöhögen, och väl tillbaka på Wargens parkering kunde jag avsluta Heimmotet och därmed verksamhetsåret.

NOTER

1. Svenska Akademiens ordlista, 11:e uppl., 7:e tryckn., s. 299

Mörsils Gästabud

ett storslaget 350-års minne för den jamtska motståndsrörelsen

Mörsils Gästabud ägde rum den 30:e maj Kristi himmelfärdsafton år 1644. Inbjudna var den svenska ockupationsmaktens besättning på skansen i Mörsil. Femtio av de hundra svenska soldaterna, inklusive kommandanten hade hörsammat inbjudan. Resten stannade kvar i skansen. Inbjudare till gästabudet var bonden i en av de näraliggande gårdarna i By, Mörsil.

Av Br Stj Bo Oscarsson

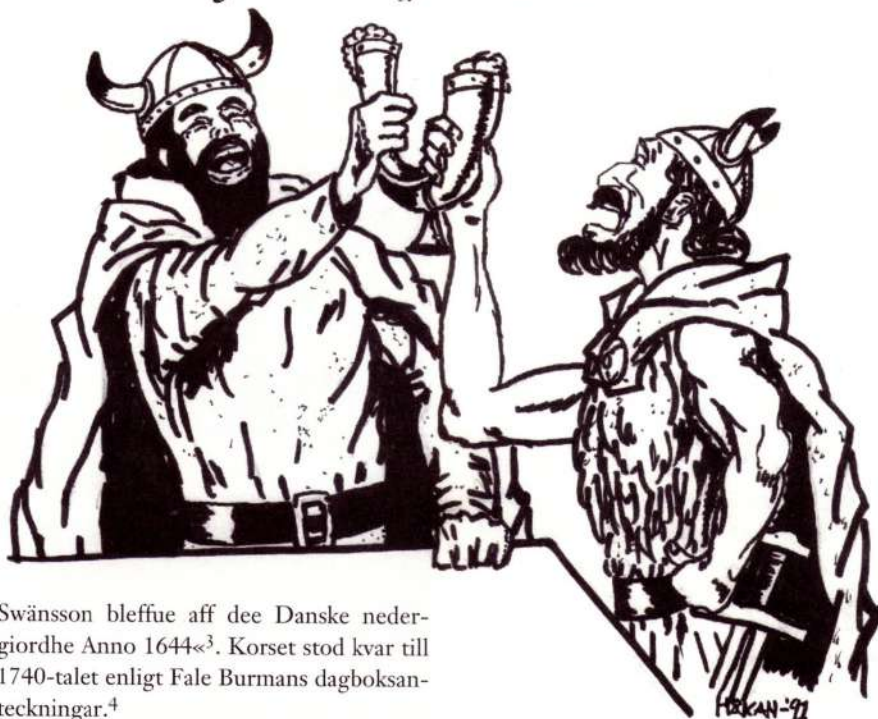
Invalid 1975

Sverige hade i början av år 1644 angripit Jamtland och ockuperat provinsen. Ur jamtsk synpunkt var svenskarna fienden och de norsk/danska trupperna våra försvarare.

Under alla ockupationer växer det fram motståndsrörelser, som måste arbeta i det fördolda. I de gårdar i Mörsil som låg närmast skansen var det givetvis nödvändigt att ge sken av en välvillig inställning till ockupanterna. I synnerhet om man skulle kunna utföra hemliga operationer.

När man på hemliga vägar fått reda på att de norsk/danska soldaterna kommit över gränsen och i det fördolda tagit sig fram ända till Mörsil, tog sig »välviljan« hos jamtarna i Mörsil uttryck i en inbjudan till svenskarna att komma på gästabud. När gästabudet nått sin höjdpunkt, och ölet flödade kan man förmoda, drog sig värden och hans folk obemärkt ut och gav tecken till de norsk/danska soldaterna att gå in i gästabudslokalen. Där dödade de samtliga svenskar.¹ Därefter angrep de skansen och tillfångatog resten av fienden. De tvingades följa med till Alsen där också de avrättades.²

På en svensk karta över Mörsil som ritades omkring år 1660, då Jamtland åter ockuperats av Sverige, finns ett kors utritat i By och med en notering; »Lägerställe där dee Swenske ähre begraffne, som föräderligen wijss under Salig Capitein Olof



Swänsson bleffue aff dee Danske nedergiordhe Anno 1644«³. Korset stod kvar till 1740-talet enligt Fale Burmans dagboksan-teckningar.⁴

På den svenska Jamtlandskartan från år 1685 står texten: »wid pass 20 åhr sedan äro fienden gägne ett stycke ofwan för Jerpe skantz Hogland⁵ byn förbij, kommandes hemligen fram genom skogen, uthi Mörsill sochn widh Byom, der dhe Mörsill skantz som war af Hr Stiernskiöldh anrettat, betreffande om nattetijdh, och kommo alle de våra om halsen medan dhe woro som säkrast; hwarest dhe wid Byom hoo-petahls äro begraffne.«

Gästabudet i Mörsil blev upptakten till att svenskarna drevs ut och Jamtland blev befriat från fienden, det vill säga den svenska ockupationsmakten.

När nu våra herrar tänker fira (!) 350-års jubiléet 1995 av svenska maktöverta-

gandet, kommer det obönhörligen att avslöjas vilka jamtar som antingen inte kan sin historia, eller som inte förstått sin historia. Jag uppmanar alla insiktsfulla jamtar att bojkotta »firandet« och på alla sätt informera de okunniga om de rätta förhållandena.

NOTER

1. Bromé, J/HH del II, s. 365
2. Fornvårdaren VI, 1937, s. 155
3. Bromé, J/HH del III, s. 141
4. Fale Burman, 1791, s. 16
5. Byn Hogaland är utsatt på kartan, något söder om sår byn Hallen i Järpen nu ligger.

SÖKES:

Objekt som kan auktioneras ut på Stormot. Doneras.

Kontakta Jubileumskommittén genom:

Br Stj Stefan Halvarsson, tel. 018-46 80 85

Br Stj Lars-Göran Larsson, tel. 018-55 15 39

Det kom ett brev...

Apropå Jamtamots jubileum kan JT här presentera ett brev från en Broder som var med redan när Jamtamot firade 40 år. Den som följer Br Örjan Holms exempel kan se fram emot att bli registrerad i kartoteket för att erhålla framtida nummer av JT, terminskallelser med mera.

Solna 6/10 1994

Bröder inom Jamtamot!

Det är en härlig frihet att vara nybliven pensionär och änke-man. Har man som jag dessutom två gifta döttrar att växelvis våldgästa hos, och förmånen att annars leva inneboende hos sin son lever man verkligen billigt och bra. Långa morgnar när man vill eller har tagit en grogg för mycket kvällen före; tidigt när man vill följa torskfiskarna ut. Inga bekymmer med obetalda räkningar eller onödiga mängder möbler – jag har mitt rökbord, mitt barskåp och mina bokhyllor i tre exemplar.

När man inte ägnar sig åt underbara böcker eller dito barn-barn kan man med gott samvete sitta och försöka minnas vart ens liv tagit vägen. Det är då man finner att jag denna höst för förtio år sedan kom till Upsala och började studera vid den medicinska fakulteten. I det sammanhanget vill jag minnas att jag också kom att bli ledamot av studentföreningen Jamtamot som då redan hade förtio år på nacken.

Och därmed till saken: Existerar Jamtamot fortfarande eller drev den iväg i studentradikalismens vågor och jag får brevet i retur? Har föreningen idag något samband med den norr-ländska nationen (vilket jag av adressen hoppas)? Bedriver man samma slags verksamhet som förr? Har kvinnoemancipa-tionen brutit in också där? Mot slutet av min tid i föreningen minns jag hurusom vi under inflytande av studentlivets i all-mänhet förändring började tappa kontakten med gammgäbban (som de kallades), men är man idag som gäst välkommen till ett jamtamot fastän man har sin tid som student en bit bakom sig? När och var går nästa jamtamot av stapeln i så fall?

Jag skulle vara uppriktigt tacksam för svar på dessa frågor.

Med bästa jamthälsningar, Örjan Holm, f.d. 7-man

Många Bröder väljer att demonstrera sin mening om JT på inbetalningsta-longerna. Här följer kom-mentarar som inkommit till nummer 1/94, givetvis sorterade med den bäst betalande först och vice versa.

Betala in en slant till Jamtamots Postgiro-konto (183606-3), och bli förevi-gad i tidningen! Kommentarer och förslag till förbättringar är alltid välkomna.

Brödernas kommentarer:

Håll till godo. Tack för en mycket bra tidning, bättre & bättre (eller som de säger i Haddal: »Better & better«).

Br Bosse Johansson

Tack för en utmärkt publikation. I synnerhet var artikeln om »hemmet« av stort intresse.

Br Stj Stefan Halvarsson

[Jamtlands Tidning] är mycket värdefull. Tack för en trevlig tidning.

Bästa hälsningar från Br Gösta Nylén

Tack för en mycket bra tidning! Fortsätt i samma stil!

MR / Br Stj Anders Johannisson

E' buskut bra e' nr!

Br Stj Lars-Göran Larsson

Efter att tidigare ha bidragit med text till JT (nr. 1/93, Red:s anm.), kommer jag härnäst även att bidra ekonomiskt, i hopp om att få läsa JT.

Angermannen Hans M J Sundkvist

Br Red gratuleras till ett innebållsrikt nr. Jag höjer bums min insats högst avsevärt!

Br Stj Sven-Bertil Jansson

Bäste Br! Tänkte bara bättra på den lugubra betalningsstatistiken och förhoppningsvis påskynda framställandet av nästa marvellöshet.

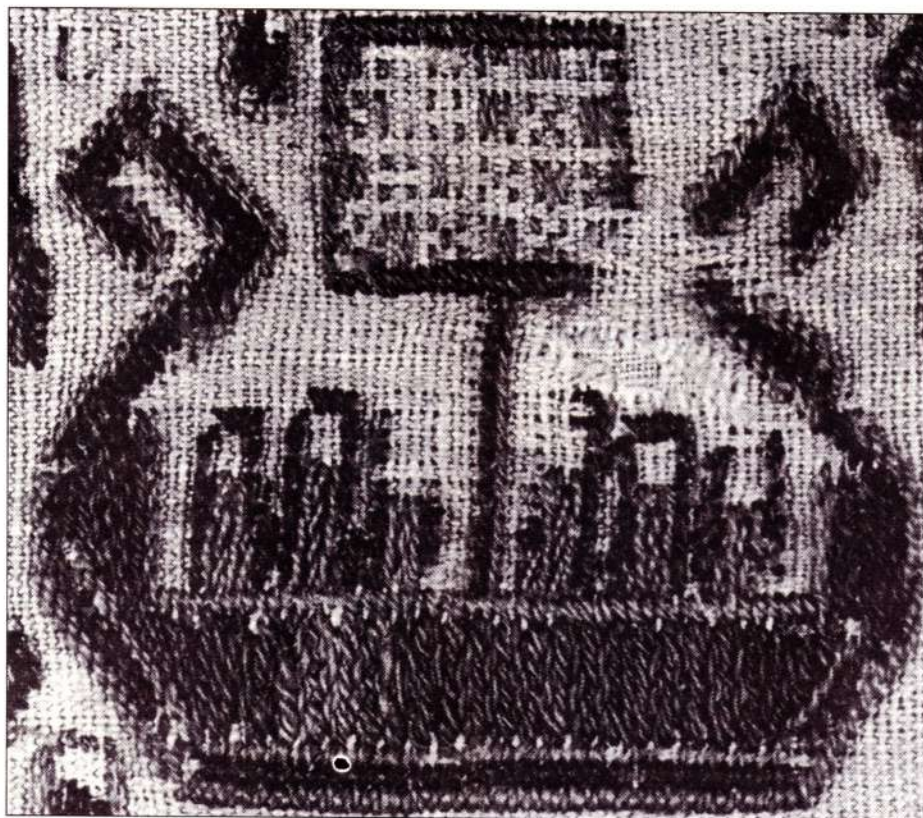
Br Pelle Andersson

Bra debut! Trevlig sommar!

Br Stj Vidar Reinhammar

Tidningen på det bela OK men ibland alltför vulgär. För mycket Jamtland, för lite Härjedalen.

Br Stj Jöns-Erik Halvarsson



Jamtar gjorde vikingafärder

I Jamtland förekommer vikingaskepp överraskande många gånger i bildkonsten. På samtliga bonader från vikingatiden och medeltiden har vi dem avbildade.

Av Br Stj Bo Oscarsson

Invald 1975

Överhogdalsbonaden innehöll ursprungligen två bonader med olika vävteknik. Men båda har ändå avbildade vikingaskepp. Bonaderna innehåller fyra, eller möjligen fem vikingaskepp.

Bonaden från Kyrkås har också ett vikingaskepp avbildat, eller egentligen två om man räknar det skepp som återges som spegling i vattnet.

Sammanlagt finns det sex eller sju olika

vikingaskepp avbildade på de jamtska bonaderna. Ja nu invänder någon vän av ordning att Överhogdalsbonaden är herjeådsdsk. Kan så vara, men bonaden är cirka 400 år äldre än kyrkan i Överhogdal och har följaktligen kommit dit senare, från annat håll. Troligen har den kommit från en gammal, centralt belägen kyrka. För övrigt vet vi inte heller när bonaden kom till Överhogdal. Som ett jämförande exempel kan tas Handöls kapell, byggt omkring år 1800. Altarskåpet där är cirka 400 år äldre än kapellet och kommer från Frösö kyrka.

JÄRNSKEPP

Utöver de vävda bilderna av vikingaskeppen har vi också smidda vikingaskepp av järn. De är egentligen ljusstakar som är smidda som skepp, och de kallas skepps-

ljusstakar. De är det mest typiska medeltida smidesföremålen i de jamtska kyrkorna. Skeppsljusstaken fanns i ett eller två exemplar i varje medeltida kyrka i Jamtland.

Utanför Jamtland är de så gott som okända. En skeppsljusstake finns i Tröndelagen, förmodligen gjord i Jamtland. En annan, mer båtliknande ljusstake finns från Luster i Sogn, Norge.

Vi har litterära belägg från de isländska sagorna att jamtarna ägde vikingaskepp och var ute på handelsfärder. En del jamtar deltog också i vikingatåg, och en del var själva ute på härtåg, berättas det i Droplaugarsagan. När vintern kom drog de upp sina vikingaskepp på stranden av Trondheimsfjorden och klövjade hem sitt byte från sommarens färder. Även kvinnor från främmande land fanns ibland med i bytet, berättas det i Droplaugarsagan. Arneid hette en av kvinnorna och hon och sade: »Min far hette Åsbjörn Skjerblesa. Han härskade över Söderöarna (Hebriderna) och var jarl där efter Tryggves fall. Så kom Vedorm (jarl i Jamtland) dit i härnadståg med alla sina bröder på 18 skepp. De kom om natten till min fars gård, satte eld på den och brände honom inne med alla män som var där, men kvinnorna fick gå ut. Sedan tog de med sig min mor och mig hit till Jamtland. Min mor heter Sigrid. De andra kvinnorna sålde de som trälar. Nu är Guttorm (jamt) hövding över öarna.«

Många är de isländska källor som berättar om kontakten med Norge och den släktskap vi har där. Med tanke på det är det ju inte så konstigt att vikingaskeppen hade en framskjuten placering i den gamla, jamtska bildkonsten.

Nytt jamtlandica-förlag

Bröderna kan glädjas åt att ett nytt förlag, »Jengel«, speciellt för jamtlandica har startats hemma i Stan. Förlagets första utgivning har varit en liten behändig bok med lime-rickar på jamska. Framöver utlovas något så marvellöst som en bok om jamtsk kart-kunskap och -historia.

Om du vill beställa några böcker, eller kanske till och med har något som du själv vill publicera, kan du skriva till Jengel – förlaget för Jemtlandica, Södra Gröngatan 25, 831 35 Östersund.

JENGEL
FÖRLAGET FÖR JEMTLANDICA

Funderingar kring rötter



Vårbal 1994. Br Parkman nyinstallerad som hedersledamot av nationen

Br Allan Parkman, tillika hedersledamot av nationen, skriver här i JT om hembygdens betydelse

Officersbarn, prästungar och rallarglin har ingen hembygd, sas det i min avlägsna barn-dom. Visst låg det väl en hel del i det, i varje fall sett ur jordbrukarsamhällets hemtrygga synvinkel. Och visst pekar min egen prästbarnshistoria åt att

Av Br Allan Parkman

Invald 1945

talsättet har rätt: född och småbarn i Ångermanland, tre års småpojksliv i Härjedalen, fem små- och folkskoleår i Näs i Jämtland och så läroverksåren i Härnösand. Var finns ens hembygd?

Ändå verkar det som om väldigt få skulle känna sig födda som kosmopoliter – de allra flesta tycks ha lyckats hitta någon liten växtplats på jorden, där de kunnat få fotfäste och rotfäste i tillvaron och dit de gör sina sentimentala journeys för att få kontakt med både släktens och sina egna rötter och livskällor.

Jag har en liten teori, som jag härmed glatt överlåter till någon sociopsykologisk forskarstuderande, som är på jakt efter sitt ämne: jag tror att det är under åren 5 - 11, som det där rotväxandet är speciellt viktigt. Det är då man ohämmat och fördomsfritt super in en kanske ganska begränsad miljö, en liten by ute på landet, några kvarter i en stad, kanske bara morfars sommarställe med handelsbod och fiskebåt, men en miljö som kommer att prägla ens språk och signaler, kunskaper och färdigheter, attityder och värderingar för lång tid framöver, kanske för livet.

Det är väl inte så konstigt om den här teorin råkar stämma påfallande bra på mig

själv – det brukar ju teorier som man själv kommit på. Dessbättre tycks det här stämma med de flesta andras erfarenheter: det är under de tidiga pojk- och flickåren man får sina rötter, får sin ursprungsmiljö, sin hembygd. Den tycks också ofta, förvånande ofta, vara en positiv upplevelse, en helhet med harmoniska, glada och trygga förtecken, trots att många enskilda erfarenheter, smärtsamma, uppslitande, nedvärderande händelser och ord, skulle kunna peka mot en annan grundupplevelse.

Jag känner mig alltså som en jämte, förvånande nog eftersom jag bott så mycket längre tider på annat håll, tonåren i angermanska Nora och Härnösand för att inte tala om de många studie- och arbetsåren i Uppsala. Men när bilen börjar rulla norröver för den årliga sommarresan, är det som om kompassen envetet och omutligt ställde in sig mot hjortronmyrarna i Vallbo, stränderna vid Näkten och kyrkbyn i Näs. Jag hittar fortfarande den nu nästan omärkliga stigen ner mot Häststenarna vid Kungsnäs, där far hade sin fiskebåt, jag måste stanna och le åt de mycket beskedliga Minabackarna, en gång traktens djärvaste kälkbackar, jag hejdar mig vid den vita gamla prästgården och undrar fortfarande över de märkliga och oförklarliga skeenden som där hände och som störde och förbryllade småpojks trygga världsbild. Jag står där på prästgårdsplanen och saknar den gamla lagårn, där arrendatorn Jönsson och hans pojkar så grundligt och handfast förde mig in i livsprocessens mysterier att jag ännu tjugo år senare kunde klara en kvigas störtförlossning på en östgötsk herrgård – med ett skinnförkläde över frackskjortan, för det

hände efter en OD-konsert! Tala om sega rötter!

Besöket på kyrkogårdarna är vemodigt men ofrånkomligt. Den här gången träffar jag på en yngre man, som går och krattar, en traktens son, det hörs på språket. Det slår mig plötsligt, när vi står där och pratar: det här är ju mitt språk, den enda dialekt jag talat och fortfarande förstår utan problem, även om tungan inte längre vågar sig på att pröva den. Vilken varm mylla språket är för gamla rötter! Det är som om den mjuka satsmelodin gav liv och röst åt namnen på gravstenarna runt omkring oss. Här ligger de ju, min barndoms vuxenvänner, handlärn men pincenén, postmästarn som kunde vissla i skägget, Olle i Ådalen som förgäves sökte lära mig snickra, och mitt stora mannaideal, n'Johannes i sockenstua, smeden som kunde laga allt från T-fordrar till tändar. Och så alla dessa skolkamrater, som redan vilar där, Olle och Nisse och Karin och många därtill.

Jag är tillbaka! – Visst har en del förändrats på dessa sextio år, hus är borta, hus har kommit till, vägar har blivit bredare och asfalterats. Men det mesta är som det alltid varit, det har sin egen identitet och sitt eget namn: Månsta och Bjärme, Bledäng och Kloxåsen. Och horisonten står som den evigt skyddande däromkring Hoverberget, Drommen, Västerfjället och Skutan längst bort. Jag är tillbaka till en bit av mig själv, inte bara till några minnen av något som varit och mer eller mindre försvunnit utan tillbaka till händelser, personer, hus, backar, stränder, som fortfarande är levande bitar av mitt jag. Kort sagt: tillbaka till rötterna!

Mer om gränsdragning

Br Georg Hansson följer upp artikeln i förra JT

Br Eric Englund tog i JT 1/94 upp ett intressant och viktigt ämne, nämligen Jamtlands medeltida gräns. Han sammanfattar Nils Ahnlunds tolkning av det tillägg rörande »riksgränsen« som finns i några avskrifter av Hälsingelagen. Jag vill här framföra en annan syn på denna text.

Av Br Georg Hansson

Invalid 1981

Ahnlunds framställning i Jamtlands och Härjedalens Historia, del I, har ansetts trovärdig och är ofta citerad. Men Ahnlund påpekar själv (på sidan 606) att hans framställning »i åtskilligt förblir provisorisk; den vill främst inbjuda till fortsatt diskussion«.

»Så delades landen 2 konungar emellan, att Sveriges och Norges (land) börjar i Ulu träsk och leder efter Ysmæ, 15 vikna långt. Då äger Norges konung landet västan och sunnan och Sveriges konung landet östan och nordan.«

Så börjar gränsbeskrivningen som förmodas vara nedskriven omkring 1320. Ahnlund menar att den redan då var föråldrad, »en historisk relik« som »för länge sedan upphört att gälla«. Enligt Ahnlund – och andra forskare före honom – gick gränsen från sjön Ulen i Sörli, längs Hotagen och Härkan ut i Indalsälven. Därefter nedströms denna 1 1/2 mil och så uppströms den lilla Sännån genom Sännsjön och Stugusjön till den långsmala Ismunden. Om denna »gräns« en gång varit gällande skulle alltså Ström, Hammerdal, Hæggenås och Stugun/Ragunda socknar ha hört till Sverige, när övriga Jamtland var norskt!

Det finns många frågetecken kring denna Hälsingelagens gränsbeskrivning, t.ex. anges olika väderstreck för de båda rikenas områden, i olika avskrifter. Inga landskapsnamn nämns, varken svenska eller norska. Inte heller Finnmark nämns, trots att detta land i söder sträcker sig till

fjällen intill sjön Ulen. Ordet »vikna« brukar översättas med sjömil, eller roddarbyten, men hur lång sträcka det avser kan inte ens Ahnlund beräkna »då vi faktiskt sakna alla till jämförelse lämpade uppgifter från Norrland i äldre tid«! Ordet »träsk« som beteckning för en öppen sjö är alldeles okänt i Jamtland, liksom i Noreg. Däremot förekommer det bland annat i svenska och finska Lappland.

Denna »gräns« skulle ha gått längs en roddled – men Hotagen–Härkan–Sännån kan knappast användas som »roddled«! Forssträckorna är många och höjdskillnaden betydande. Inte heller Ströms Vattudal är något alternativ i detta sammanhang. Och hur skulle en roddled – som ju sammanbinder folk, samtidigt kunna vara en riksgräns – som skiljer folk åt?

HÄLSINGELAGEN

Edvard Bull, den norske historieprofessorn som skrev den utmärkta boken »Jemtland og Norge«, hade en annan åsikt än Nils Ahnlund. Bull menade att Ulu träsk och Ysmæ »må sökes et eller annet sted i trakten fra Tårneå nordover«. Det är förmodligen så, att det första avsnittet i Hälsingelagens gränsbeskrivning (som citerats ovan) inte hör ihop med resten av texten (som är en rad gränsmärken i sydöstra Jamtland).

Det är kanske i samband med försöken att erövra Jamtland åren 1308–09, som svenskarna stöter på sjönamnen Ulen och Ismun. På grund av namnligheten kopplades därefter texten om »landaskiftet« ihop med den ursprungliga längden av gränsmärken, och båda delarna skrevs ner som ett tillägg i Hälsingelagen.

Trakterna nordost om Storsjöbygden – Lit, Hæggenås, Föllinge, Hammerdal och Ström – kom att tillhöra landskapet Jamtland allt eftersom de bebyggdes under yngre järnålder (550 – 1050 e.Kr.). Det finns ingenting i tillgängliga källor som kan bekräfta att första delen av Hälsingelagens gränsangivelse någonsin

varit gällande i detta område!

LANDSSKRÅN

Vi jamtar håller oss naturligtvis till Landskrån när det gäller gränsfrågorna. Landskrån var en bok som förvarades i Jamtlandskistan, vilken dock plundrades under krigen på 15- och 1600-talen och slutligen försvann i Trondheim. Landskrån är alltså borta, men det finns flera avskrifter ur den som redogör för Jamtlands medeltida gräns.

Den sista gjordes så sent som 1602 – och då gällde fortfarande samma gräns som på 1200-talet! Den äldsta bevarade avskriften gjordes omkring 1320, på den norske kungens kansli. Den skrevs in i ett pergamentshäfte som kallas »Noregs landa mæri«, och innehåller ytterligare fem beskrivningar av gränsen mellan Noreg och Sverige; ett stycke om gränsen mellan Noreg och Ryssland samt berättelsen om Härjulf Hornbrytaren. I häftet finns dessutom kung Sverre Sigurdssons stridsskrift »En tale mot biskopene« avskriven.

Det är en gammal seglivad myt att avskrifterna i detta pergamentshäfte skulle ha gjorts inför ett »gränsting« som skulle ha hållits i Sveg, år 1273. Missuppfattningen beror på att en av avskrifterna som berör Jamtlands gräns togs ur protokollet från ett Allting som hölls i Sveg – inte 1273 men någon gång mellan 1269 och 1272. Tyvärr har resten av protokollet gått förlorat, så vi vet inte varför riksgränsen nämndes; förmodligen behandlades viktiga kyrkliga frågor.

Det finns alltså tre texter i Noregs landa mæri som berör Jamtlands gräns mot Hälsingland och Sverige. De tre är sinsemellan något olika, men alla tre visar tydligt att gränsen mot Ångermanland och Medelpad senast på 1200-talet var i stort sett densamma som idag! Och det inkluderar både Ström, Hammerdal och Ragunda. Det finns heller ingenting som antyder att gränsen skulle ha ändrats till Jamtlands (och Noregs) förmån före 1200-talet.

FINNMORK

Under medeltiden gränsade Jamtland i norr mot Finnmark, samernas gamla land, som låg längs fjällkedjan mellan Noreg och Sverige (se artikel i Jämten 1994, sid. 179–186). Jamtarna – som från arilds tid jagat och fiskat i detta Finnmark – skrev in sin jakträtt i gränsbeskrivningen i Landsskrån sedan landskapet inlemmats i det norska riket på 1100-talet. Norska bönder hade annars inga rättigheter inom Finnmark.

KÄLLOR

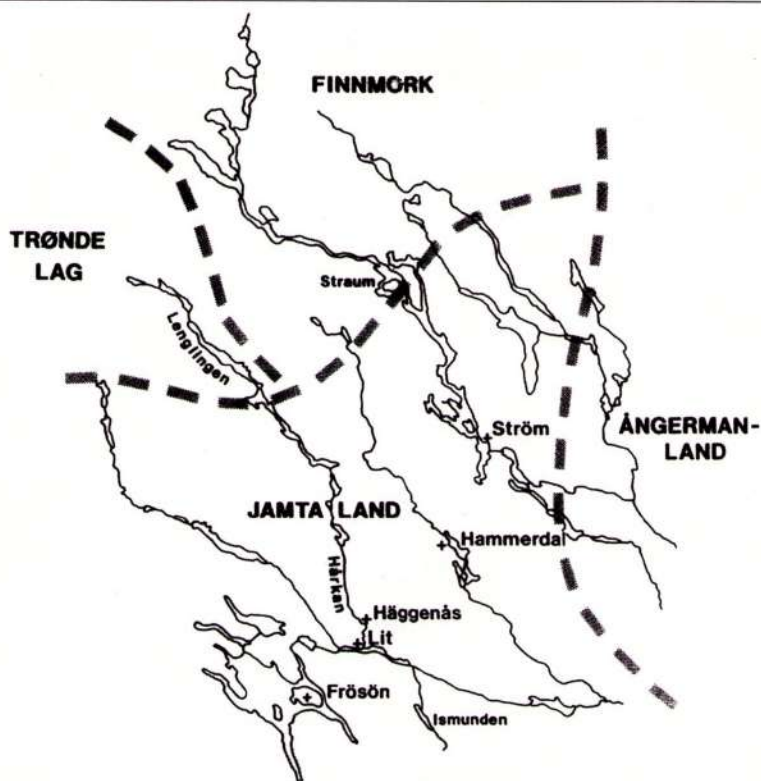
Jämtlands och Härjedalens diplomatarium; del I, nr 2 och 3 (1943)

Jämtlands och Härjedalens historia; del I (1948)

Edvard Bull: Jemtland og Norge (Östersund 1970)

N E Eriksson: Det äldsta gränsdokumentet om Härjedalen och Jämtland (i: (norsk) Historisk tidskrift 1984)

G Hansson-P Jenssen: Det märklige hacket i gränsen (i: Jämten 1994)



Jamtlands gräns i norr, på medeltiden. (Ritad av M. von Essen, JLM)

Jultips

Republiken Jamtland-artiklar

Snapsglas 2-pack 100:- 6-pack 250:-

Ölglas 30 o. 50 cl. 85:-/st.

1 Liters flaska 95:-/st.

Slipsnål 75:-/st.

T-tröja 160:-/st.

Viktoriegallerian
FF CITY

Runinskrifter i Jamtland

Br Thomas Nilssons ämne för denna gång är de funna och försvunna runinskrifterna i Jamtland

Med runinskrift avses runtecken på föremål, vilket som helst, och oavsett vad man senare lyckats uttyda av dem. Runtecken finns bevarade från 200-talet och de användes främst i nordeuropa av germanska folkstammar. Under

Av Br Thomas Nilsson

Invald 1988

denna tid fanns en väl utvecklad skrivkonst i andra kulturer. Exempelvis skrevs under denna tid lagar, förordningar med mera i romarriket och samhället var redan då genombyråkratiserat. I vårt norröna samhälle härskade däremot den muntliga traditionen, lagen lästes upp på tinget varje år, sagor förmedlades från de gamle till de unga och så vidare. Gradvis övergick dock även Jamtar och andra folk till en skriftburen kommunikation, delvis beroende på att detta medförde ett enklare sätt att hålla ordning på folk och få.

En teori om hur detta gick till i nordeuropa menar att en germansk legoknekt lärde sig skriva under sin tjänst i romarriket och att han efter pensionen återvände hem och modifierade det latinska alfabetet så att det passade våra förhållanden. Futharken, runalfabetet, uppvisar onekliga likheter med de latinska tecknen. Vid c:a år 800 övergick man till en förenklad runrad, den yngre futharken. Detta var sannolikt resultatet av en organiserad skriftreform. Skillnader mellan dessa runrader har tidigare behandlats i JT av Br Stj Sjölander och berörs inte närmare. Nedan visas den yngre futharken:

och med lite fantasi känner man även igen bokstäverna u och n.

RISTNING I TRÄ

Ristningarna utfördes givetvis inte på sten allena. Avsaknaden av räta vinklar på runtecknen gör det sannolikt att de var formgivna för ristning i trä, då ingen linje behövde gå jämsn med åderriktningen vilket skulle göra tecknen svåra att se. En del runristningar i trä finns bevarade, bland annat ett flertal medeltida ristningar man fann i Bergen när man hamnen muddrades. Ristningarna innehöll det mesta, från rent snusk till prosa. (I detta sammanhang nämner jag en teori, framförd av en kunnig runforskare, jag tror skulle intressera många bröder, nämligen att »futh« som i futhark egentligen avser det berömda ordet för det kvinnliga könsorganet). Emedan sten är ett betydligt mer hållbart material än trä, vilket även de tre små grisarna kände till, bygger vår nuvarande kunskap gällande runor främst på ristningar utförda i sten. Man uppskattar att det finns c:a 2000 mer eller mindre intakta runstenar kvar i Sverige, varav de flesta i Uppland och en i Jamtland.

FRÖSÖSTENEN

Frösöstenen är i många avseenden unik. Det är den nordligaste stenen, ristningen är osedvanligt lång, den berättar om ett brobygge och inte minst, hur ett landområde bytte religion. I våras hölls ett symposium om bland annat runstenen i Stan, och jag tänkte komplettera Br Stj Sjölanders tidigare artikel i JT med nya forskningsrön och funderingar.

resa denna sten och göra denna bro och han lät kristna Jamtland. Vad debatten gällt är den sista frasen *triun raist auk tsain runaR pisar*. Första runtecknet är otydligt och den har tidigare gällt som ett nasalt a vilket lett till att man tolkat ordet som ariun, dvs Örjan. (Detta har bl.a. manifesterats i Örjansvägen på Frösön). Örjan är dock ett medeltida namn vilket diskvalificerar denna tolkning. Man synes nu vara överens om att det rör sig om ett t, det vill säga Triun eller Tryn. Det finns belagt att Trion bonde levde i Lockne på 1300-talet men ingen sådan namnuppgift finns från stor-sverige. Dessutom finns i runslingan två R, det vill säga palatala r, vilka övergavs under 800-talet i Norge. Slutsatsen blir således att ristaren var en Jamt med svensk skolning i ristarkonsten.

Med tanke på stenens utförande torde ristaren varit ganska skicklig och nog borde han åstadkommit mer än en runsten i sitt liv. Rimligen finns det fler runstenar i Jamtland att återfinna! Vart tog gamla runstenar vägen? Jo, de användes ofta som byggnadsmaterial i kyrkor och andra större byggnader. Vid restaureringen av Upsala Domkyrka återfanns till exempel ett knappt dussin stenar så sent som på 70-talet. Bröder, vi bör således kräva att de äldre Jamska kyrkomurarna plockas ned för att om möjligt finna ytterligare runstenar som kan berätta om vårt förflutna!

Vad föregick denna stens resande? Var det en brobyggande missionär vid namn Östman som huserade i Jamtland på 1000-talet? Flera vikingatida runstenar berättar om uppförandet av broar vilket ansågs vara en god och altruistisk gärning vid denna

f u th a r k

h n i a s

t b m i R

(I texten används R för att beteckna palatalt r, som i rrrroligt; a för att beteckna nasalt a, sundsvalls-a; och p för att beteckna th-ljudet.)

Tecknen för f, r, i, s, t och b är ju i det närmaste identiska med de som används nu

Ristningen lyder: *austmapR kupfasterSun lit risa stain pina aukirua bru pisauk han lit kristna eatalant asbiurn kirpi bru triun raist auk tsain runaR pisar*. Första delen av ristningen är forskarna överens hur den skall tolkas nämligen: *Austman Gudfasts son lät*

tid. En bro över Östersundet torde dock varit ett gigantiskt projekt för Frösöns befolkning som vid denna tid endast omfattade 14-18 större gårdar. En bro skulle också inneburi att försvaret av ön sommartid skulle försvåras och i samband

med islossningen riskerade man ju att bron skulle gå sönder. Nej, i likhet med andra »brostenar« i storsverige syftar nog bron på ett mindre byggnadsverk över en bäck som kunde vara nog så svår att ta sig över.

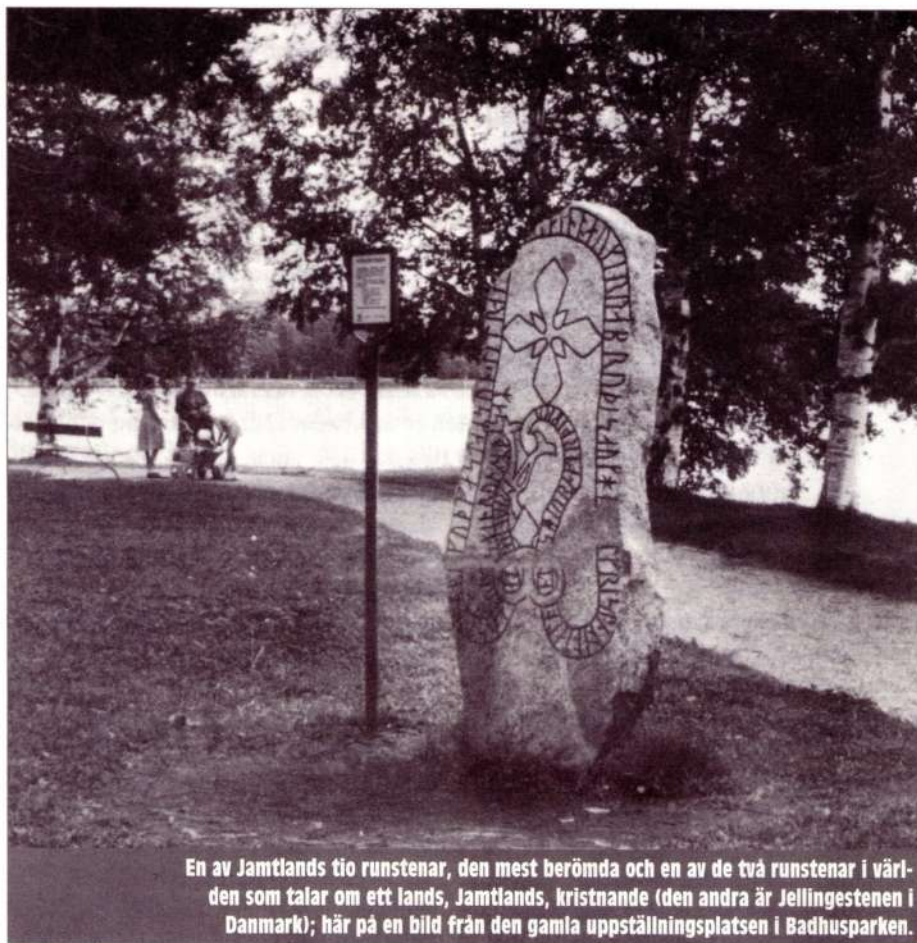
BERÄTTAR OM KRISTNING

Det mest intressanta och fantasieggande med stenen rör dock kristningen av Jamtland. Vi känner endast till en runsten, förutom Frösöstenen, som berättar om kristning, nämligen den danska Jellingestenen som restes av kung Harald Gormsson vid pass 960. Övergång till kristendom har genom åren skett med regelrätta erövringskrig eller beslut inom landet. Som exempel på det senare brukar man ange Islands totalkonvertering år 1000 som skedde efter tingsbeslut i syfte att underhålla utrikeshandeln och förhindra inbördeskrig. Danskarna övergick till kristendomen för att vrida trosvapnet ur händerna på frankerrikets maktörstiga härskare.

Hur Jamtland kristnades vet vi ej. Från sent 1100-tal till 1500-talet lydde vi under norsk överhöghet men kyrkligt tillhörde vi Uppsala stift. Detta har givetvis tagits som bevis för att vi omvändes söderifrån av forskaretablissemangen. Man får dock ta i beaktande att Norge blev kristet c:a år 1030 efter slaget vid Stiklestad samt att det fanns såväl kyrka som präst i Levanger så tidigt som c:a 1008. I Gunnlaug Ormsungas saga, som kan dateras tämligen exakt, berättas om hur Gunnlaug efter envigen på Dinganäs (utanför norskt område, det vill säga i Jamtland) bars till prästen i Livangr och fick full tjänst innan han dog. Med tanke på att Levanger utgjorde de Jamska köpmännens hamn fanns mångåriga etablerade förbindelser mellan Jamtland och Norge som var bättre utbyggda än de österut. Det är därför, i mitt tycke, mer sannolikt att kristningsinfluenzen kom västerifrån. Att beslutet togs på tinget förefaller också troligt även om vi inte kan finna bevis för detta.

FLER RUNINSKRIFTER

Det finns faktiskt fler runinskrifter i Jamtland som kanske inte är så väl kända. I byn Lunne öster om Brunflo återfanns 1960 en sländtrissa gjord i täljsten som bar inskriften: *pabsportanti : salusabenti : ingualtr*, vilket är latin: *pax portanti salus habenti Ingevaldr = Fred åt bäraren, trygghet åt innehavaren, Ingevaldr*. Ristningen gjordes av en latinkunnig, sannolikt en präst under



En av Jamtlands tio runstenar, den mest berömda och en av de två runstenar i världen som talar om ett lands, Jamtlands, kristnande (den andra är Jellingestenen i Danmark); här på en bild från den gamla uppställningsplatsen i Badhusparken.

medeltiden. På medeltiden var kyrkans män mycket upptagna med olika chiffer och dylikt och de höll runskriften levande långt in på 1600-talet. I flera kyrkor och på gravstenar från medeltiden återfinns runor och futharker. Latin skrevs således med latinska bokstäver eller runalfabet, det dagliga talspråket skrevs däremot endast med runbokstäver långt in på medeltiden. (En medeltida ristning skiljs enklast från en vikingatida ristning på att de medeltida har målas med svart färg medan de vikingatida målas med Falu rödfärg).

I Västerdalarna har man funnit runskrifter utförda på trä från 1800-talets slut som uttryck för en levande skrifttradition! Sländtrissan donerades senare till Historiska museet i Stockholm där den försvann i någon lagerlokal och nu kan den inte åter-

finnas. Av detta lär vi oss att om nya fynd görs skall dessa hållas i monter på Läns-museet i Stan eller på Kammar'n på en regaliehylla.

På Hackås kyrkas sydsida återfanns vid renoveringen 1958-59 runor ristade i ett äldre putslager. Runorna är skadade och spretigt framställda och i mina ögon framstår de som en yngre futhark. Rosén (Jänten 1966) menar att det kan röra sig om en gyllentalsserie tjänande att fastställa mänskiftena. Man kan i vilket fall sluta sig till att det är en medeltida ristning men jag anser att man bör akta sig att tillskriva svärtydda skriftfragment alltför stor betydelse. Nog fanns det folk som klottrade på den tiden också, offentliga toaletter i Pompeji var ju fulla med graffiti liksom polishusets väggar hemma i Stan.

ÖVERHOGDALSTAPETEN

En fjärde »runinskrift« återfinns faktiskt på Överhogdalstapeten där man vävt eller broderat upp-och-nedvända runor som kan läsas kupbu. Runorna syns under något som liknar ett hus med folk i. Professorn i nordiska språk,

VÄND!



Sländtrissa i trä funnen i Brunflo



Sigurd Fries, anser det möjligt att tolka runorna som guds boning. Tidigare har man även gissat att de skall uttydas som Gudrun, väverskans namn eller en mytologisk figur. Då det vimlar av mytologiska figurer och bilder utan tillhörande namn kan man ju undra varför det var nödvändigt med förklarande text under just denna bild.

Granskas väven noggrant syns att det funnits garn som fallit bort bredvid de kvarvarande tecknen. Fries menar att där skulle kunna ha stått så att originalbudskapet kunde vara se guds boning. Bröder, hör Israel! Med tanke på att två olika garntyper använts för samma runa vid två tillfällen kan det vara så att en icke-runkunnig broderat en beställning som i efterhand korregerats. Felstavningar och andra misstag är ju mycket vanliga på runstenar och det kan ju vara felskrivna ord vi nu söker förstå 1000 år senare utan att känna den begreppsvärld som fanns då. Trots att man delar språk och tid-rumsuppfattningen

med bröderna i Jamtamot kan det ju vara fullkomligt omöjligt att förstå vad de menar ibland.

RISTA SJÄLV

För att djupare kunna tillägna sig runors inre avsikt och förstå runstenarnas estetik och de misstag en runristare kan göra måste man givetvis själv rista runor, något som man inte tycks ha insett inom den »akademiska runforskningen«. I somras beställde jag en fem millimeters gravyrmejsel (Redit AB, tel. 0297-140 41) och tog en vanlig hammare och sökte upp en mindre sten. Försiktigt började jag knacka, det gick lättare än jag trodde. Jag styrde knappt mejseln, den gick liksom av sig själv och gradvis framträdde ett t. – Tyr? Thomas? – vad vet jag.

Där stod jag, en enkel hedning, som just framskapat förfädernas teckenspråk och kände dunkla krafter vira runt i blodomloppet. Jag kunde för första gången överföra tankar till svårutplånliga tecken på en sten. Nu förstod jag våra förfäders häpnad när de konfronterades med runskrift för första gången. Runorna ropade på mer.

I en kraftledningsgata fann jag en stenbumling med en slät yta som jag genast insåg hade de perfekta monumentegenskaperna. Under en timmes tid knackade jag fram pur (Thor). Ristningen blev rätt djup och trots surt regn, väder och vind torde den vara läsbar i några hundra år. Enda sättet att utplåna skriften är att cementera igen ristningen, knacka bort ytan eller sänka stenen i en djup sjö. Denna ristning skulle de inte bli av med så lätt tänkte jag och återvände hemåt i den trygga förvisningen att det numera finns två runstenar i Jamtland, varav en hednisk.

Var finns Jamtlands alla runstenar?

På en konferens om Jamtlands kristnande i början av sommaren 1994, mässade runforskaren Henrik Williams från Uppsala, om runstenen på Frösön.

Av Br Stj Bo Oscarsson

Invald 1975

Han inledde sitt anförande med att ge bakgrunden till striden om huruvida runstensens språk är runnorska eller runsvenska. I slutet av 1800-talet ansåg professor Adolf Noréen att vår runsten hade norskt språk, medan senare svenska professorer hävdade att den har svenskt språk. Efter den summeringen lät Williams bomben brisa: Språket på runsten på Frösön är runjamska!! Somliga föll baklänges och andra i flög i taket, litterärt talat. Här presenterades en sensation, och han spädde på än mer: ristaren av frösörunstenen, Tryn, visade sådan skicklighet att han ristat minst tio runstenar!

Var är de övriga nio runstenarna i Jamtland, undrade jag? »Ja, det är bara ut och leta«, svarade Williams. Så bästa jamar gör en sensation och leta rätt på en av våra saknade runstenar!

Jag hoppas att titeln på min nästa artikel blir: »Jamtlands återfunna runstenar, med originaltexter av Tryn Runristare«. Annars kommer titeln att bli: »Jamtlands förlorade runstenar, rikt illustrerad«.

Efter seminariet frågade jag Williams var han kom ifrån, om han hade någon släkt, eller annan koppling till Jamtland. Jag blev mycket lättad då han svarade att han var smålänning och uppväxt i Kalmar. Det var tur att han inte var jamt, tänkte jag, för annars hade väl hans sensationella redogörelse avvisats med en frysning om provincialism. Sådan är tyvärr den storsvenska inställningen till Jamtlands kultur och historia efter 350 år av försvenskning.

Tips: I vår kommer en kurs i runkunskap att hållas av Henrik Williams vid institutionen för nordiska språk. Gå den!

UNDERGROUND↓BOKHANDELN CELSIUS BOKHANDELN

SVARTBÄCKSGATAN 6 FENIXHUSET TEL 018-11 15 76

Varför fjällkon blev vit och kullig

En veterinärstuderande Broder utvecklar sin gälbeinsuppgift

Det är tyvärr så att fjällkon blev vit och kullig av misstag. Man började med avelspremiering (1888 i Jamtland) och detta sköttes av hushållningssällskapen.

Av Br Lars Lindblom

Invald 1994

Ar 1893 möttes i Östersund de tjänstemän som fungerade som ordförande i de norrländska premieringsnämnderna för att dels få fram en enhetligare grund för premieringsbedömningarna och dels diskutera frågan: »Besitter den inhemska fjällboskapen sådana egenskaper, att den med hänsyn till våra förhållanden kan vara förtjänt av att bibehållas oblandad och således förädlas genom inafvel (renafvel)?«

Man enades om att besvara frågan på följande sätt: »Då fjällboskapen ansågs äga många stora förtjänster, så som hårdighet, förnöjsamhet, friskhet samt lämnade i förhållande till underhållet en nöjaktig afkastning i fet och god mjölk, uttalades enhälligt den åsikten, att rasen borde bibehållas oblandad, så mycket hellre som den som den på grund af de åberopade egenskaperna synnerligen väl lämpar sig för de norra länen med hänsyn till de rådande klimatiske och agrara förhållanden«.

Då togs också ett beslut om hur en fjällko skulle se ut; vit med små svarta eller rödgula tecken och kullig (den så kallade »vita uniformen«). Det gjorde att 90 % av korna inte kunde premieras.

Bakom det här beslutet låg en övertygelse att den stora variationen i utseende och behorning berodde på att det hade blandats in andra raser (antagandet har senare visat sig vara ogrundat).

Vad fick då det här beslutet för konsekvenser? Jo, det hade den positiva effekten att fjällkon fick ett enhetligt utseende, och det gjorde att korna blev mer lättbedömda och att strävan att behålla rasen ren från inkorsning blev starkare (vilket troligtvis räddade rasen).

Men den negativa biten måste anses vara mycket stor dels då antalet djur som det bedrevs avel med begränsades till cirka 10 % av ursprunget, och dels att det bundet till den vita färgen finns ett recessivt anlag med ofullständigt genomslag för könskörtelhypoplasi.

Könskörtelhypoplasi innebär att testiklarna eller testikeln inte blir fullstora och därmed inte funktionsdugliga. För kor gäller samma sak fast för äggstockarna.

Att det är ett recessivt anlag innebär att bägge föräldrarna skall ha anlaget för att sjukdom skall kunna uppstå och om det då bara är enkelsidigt är kon respektive tjuren fertil. Det ledde till att när det var som sämst (1936) så var 28 % av djuren drabbade av hypoplasi.

Den som direkt önskar läsa mer om fjällkon och andra lantraser kan med fördel göra det i Svenska lantraser av Håkan Hallander, utgiven på bokförlaget Blå ankan (ISBN 91-87956-00-4), annars är det bara att vänta för jag återkommer med mer om fjällkon.

Ar 1821 skrev Esaias Tegnér sången till Fältjägarna. Jag har tillåtit mig att välja stroforna 1, 3 och 4 ur dikten samt att göra de små »ideologiska« förändringar som erfordrades för att dikten skall kunna publiceras i JT.

Den är också tonsatt och arrangerad för manskör, och detta arrangemang finns i en av de gamla handskrivna stämböckerna i Norrlands Nations arkiv. Kanske ett nytt slagnummer för Jamtamotkören?

Broder PM

»Jamtlands jakt«

– Sång för Jämtlands Fältjägare –

*Det rör sig, det vimlar vid skogens bryn,
gevären blixtra mot dagen,
och hurraropet flyger mot skyn:
då gläder sig döden med bister syn,
ty bans förpostkedja är dragen.
Och framåt hon ilar från trakt till trakt:
det är jamtska män, det är Jamtlands jakt.*

*Bespara dig flykten och fall med mod,
du ovän från östan, från sunnan!
Bakefter dig ilar skidlöpare god,
och aldrig irrar bans vingade lod;
med livet du kommer ej unnan.
På den bar döden sin band re'n lagt,
som råkar i skottbäll för Jamtlands jakt.*

*Stån trygga, I hyddor i dalarnas natt!
Stån trygga, I snöfällar höga,
där stjärnevalvet sin krona satt!
Och, Storsjö, blicka mot himlen glatt,
du fjällens mörkblåa öga!
Kring er och kring fädernas gravar på vakt
stå jamtska männer, står Jamtlands jakt.*

EFTERLYSE:

Protokollsboken för åren 1950–1961.

Har varit försvunnen en längre tid.

Alla upplysningar lämnas till Samfundet Kartotekets Vänner genom Br Stj L-G Larsson, tel. 018-55 15 39. För adress, se sidan 3.

I luv på Bröderna

Äntligen debattsidor i JT! Till detta nummer har Br Thomas Nilssons förslag till en framtida boendeform för Bröderna (nr. 1/94) fått kraftig kritik från flera håll.

Den slutgiltiga lösningen

En uppföljning at bralsia

Jag har med stort intresse tagit del av Broder ÖH em. Thomas Nilssons något tafatta försök till detaljplan över det blivande hemmet för bröderna. Br Nilsson gör ett tappert försök, men visar samtidigt sin oförmåga att sätta sig in i några av de mest rudimentära behoven; han har sålunda förbisett en rad väsentliga funktioner. Se min bifogade detaljplan med skiss över nödvändiga kompletteringar.

Av Br Stj Stefan Halvarsson

Invald 1970

Nu angivna kompletteringar utgör endast exempel på nödvändiga tillägg. För att skithuset ska vara så varmt som möjligt, bör det på något vis utnyttja värmen från kraka och kasen. Jag är ännu inte helt klar över hur detta bäst bör arrangeras. Synpunkter härpå är välkomna.

Slutligen; att ÖH em. Thomas Nilsson inte medtagit sådana grundläggande faciliteter som vebakken, pärlanne och glasverandan är förvånande, ja, upprörande. Som läsare av JT får man hoppas att det rör sig om ett klart förbiseende; eljest vore dylika lakuner att anse som rent kränkande för bröderna. Ty hemmet är väl ändå inte avsett för enbart bortklemade, med asfalt och betong uppväxta stadsbor? Genmåle emotses.

TILLÄGGEN:

12. Vebakke, med ett flertal haggkäbba och skarpslipade yxor. Generöst utrymme skall finnas för att lägga upp hemförsälad, okapad ved, liksom för den kapade och i

stöer uppladade veden. Elektrisk vedkap anbefalles, men inte dito vedklyv. För att i någon mån bibehålla jamtarnas förmåga att utföra jamthälsningen är det en fördel om inte alltför många tummar blir till köttflistugg i vedklyv. Manuell vedhugning är att föredra. Till bibehållande av brödernas värdighet bör en vedhög vara förpreparerad, så att varje vedklabbe prydligt faller isär, oavsett hur yxhugget träffar.

13. Vebua. Självfallet måste gården ha vebu. Denna förutan är hemmet inte ens halvbeboeligt. I bua kan förvaras exempelvis färdighuggen torrved.

14. Stall å faus. För att hemförsla veden från hemmets skogsskiften erfordras ett par stadiga kampar, gärna en ardenner och en nordsvensk. Dessa måste huseras någonstans; lämpligen i ett med vebua hopbyggt stall. Dessutom bör ett antal krak, förslagsvis snälla fjällkuer utan vassa elaka horn, finnas. De inrymmer i fauset.

15. Kasen. Den är en utomordentligt viktig biprodukt av de i punkten 14 omnämnda varelserna. Kasen ger fet jord. Den är varm och utmärkt som förvaringsrum för och processpåskyndare av luraturan. Med komplement av kökkenmödding från köket är den också bra grogrund för feta maskar, som plockas för fiskjunga.

16. Beitesbaga. För kjynnan och hästarna bör ett lämpligt tilltaget betesområde inhägnas med elstängsel. Inom området bör det finnas minst en folkilsken ox med stora horn. På så sätt blir det svårare för illistiga tjuvar att landvägen komma fram till båten vid sjön för att knycka den; nackdelen är förstås att oxen dessutom försvårar brödernas passage till båten. Hur detta skall lösas vet jag inte på rak arm.

17. Badstuga (bastu). Jamten skyr självfallet tvål och vatten. Badar gör han blott jul, påsk och midsommar. Då görs det rejält, med vedeldad bastu, blötläggning i kopparkittel och dopp i sjön. För att förhindra badande i otid och i onödan är passagen genom beiteshagan ett utmärkt, preventivt remedium.

18. Bäck. Finns inte en naturlig bäck inpå knutarna ska sådan anläggas. Röra, aure å siken inplanteras och stängs in på lämpligt sätt, så att de med eldar i bländande mörker lätt kan infångas av bröderna med ljuster, bäcknät eller häv.

19. Travbana. En lagom tuvig, guppig och ojämn kombinerad tränings- och tävlingsbana för hemmets tvenne kampar enligt punkt 14 anläggs, så att bröderna kan låta dessa kallblod-z< (varm- och halv-



blod vare strängeligen förbjudna!) i valfritt framförande dagligdags utkämpa sina hastighetsduster; Jamtamots totalisatoravdelning ser till att klå jamtarna på pengar till hemmets drift.

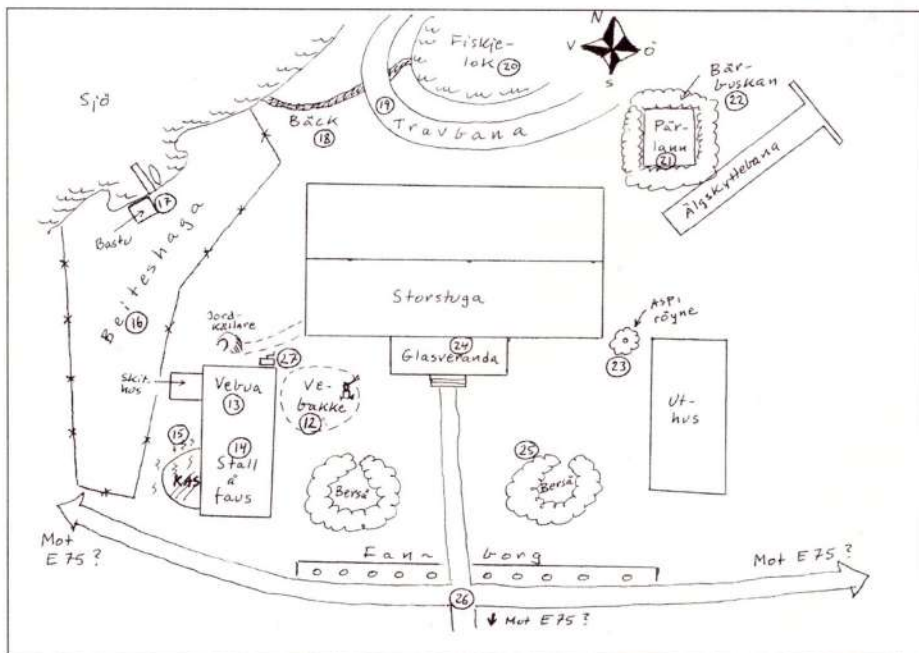
20. Fiskjelok. Innanför den cirkulära travbanan anläggs en lämpligt stor fiskdamm. Här ges tillfälle att beskåda hur kamparna kappas, samtidigt som jamtarna kan angla fiskjen. I dammen inplanteras även harr för otringsändamål.

21. Pärilann. En av jamtens absolut viktigaste sysselsättningar på gamla dagar är självfallet att hacka päran. Ett rejält tilltaget pärilann är därför en grundförutsättning för den allmänna trivseln. Myllan måste, för att krokpäran å rögelauga ska bli bra, blandas med mycket grus och sten.

kaffekask, lättgrogg, heitvasskask och andra livgivande drycker, samtidigt som punkten 26. (se nedan) kan beaktas.

25. Berså. Självfallet skall det på gården finnas minst en berså, där vid tjänlig väderlek motsvarande aktiviteter som angetts under punkten 24. kan försiggå, fast utomhus. Ett eller annat titthål kan gärna finnas i grönskan.

26. Vägkorsning. För att jamten skall kunna utöva sin favoritsysselsättning att vara husman, och från herrummet, dagrummet eller glasverandan kunna beskåda vem som kommer och går vart, erfordras att gården –ehuru i avskildhet– ligger i anslutning till ett vägmot eller vagaskäl; förnämligast är självfallet om vägen omsider når E 75:an.



22. Bärbuskar. För att den odlingsintresserade jamten ska få sitt, bör det dessutom finnas buskar med svart- och rödvinkbär samt elakt taggiga krusbärsbuskage. Dessa planteras lämpligen runt pärilannet för att ge vindskydd.

23. Gårdsträd. Jamten föredrar att bo öppet och fritt, gärna med milsvid utsikt. Dock hör regelmässigt till varje gård minst ett gårds- eller vårdträd, lämpligen en asp eller en röyne. I detta kan skjöra bygga bo och jamten en liten trädkoja med repstege. Trädet når omsider ansenlig höjd, och tjänar därmed även som åskledare.

24. Glasveranda. Storstugan blir inte komplett utan en väl tilltagen entréveranda i två våningar, med en myckenhet glas. Här kan bröderna med fördel inta punsch,

27. Slipsten. Ytterligare ett väsentligt inslag är den handbevade slipstenen, å vilken ljan, yxor och knivar får erforderlig skärpa; och hur en slipsten ska dras, det vet ju självfallet envar jamt.



Var finns elevatoranordning?

Är det inte otroligt vad folk slänger ur sig för halvdant ogenomtänkt slafsverk bara för att få se sitt namn i tryck. Jag tänker naturligtvis på artikeln »Den slutgiltiga lösningen« av Br Thomas Nilsson i förra numret av JT.

Av Br Erik Markstedt

Invalid 1993

Hur kan man över huvud taget få för sig att skicka denna till synes på en kafferast hastigt nerkradsade text till JT för publicering? Jag frågar helt enkelt: Var finns det någon elevatoranordning för transport av rullstolsbundna Bröder upp på övervåningen? Eller är det tänkt att jag och andra ska ta rullstolen på ryggen och klättra uppför trappan?

Plötsligt drabbas jag av insikten att detta kanske inte alls är resultatet av en grov försummelse utan en medveten handling från Br Nilssons sida riktad direkt mot mig personligen; Br Nilsson kanske inte vill att jag ska befinna mig på Kammar'n eller i sovsalarna. Han kanske tycker att jag ska sova på älgskyttebanan som han så påpassligt har rullstolsanpassat.

Hur som helst känner jag mig djupt kränkt av detta skandalösa beteende och förväntar mig en snar förklaring och en ännu större ursäkt från den perbertile färskalen Br Nilsson. För övrigt anser jag att det är för lite personangrepp i JT.



Hur kan Nirsa glömma toddyverandan?

Tanklöshet och tilltagande senilitet (kanske var det därför han kom på idén till artikeln – tiden är knapp!) har gjort att stora brister finns i Thomas Nilssons artikel »Den slutgiltiga lösningen« i förra JT.

Av Br Stj Nils Sjölander

Invald 1976

För att »minnas forna bravader på Norrlands nation« skall de äldriga Jamtarna få en kammarreplik, så långt är allt givetvis bra, men hur kan en så rutinerad Broder som denne glömma att vi måste ju kunna hissa fanan även på taket! Alltså, på vinden bör finnas en rad träspångar att vingla omkring på, i mörker naturligtvis!, för att så småningom komma fram till en taklucka, ut på taket, upp på en ställning identisk lik den på nationen med en flaggstång för fanhissning vid festerna någon gång under morgontimmarna. Det måste ju självklart också behövas fler alternativ till »jaktolycka« och detta ger möjlighet till en nog så hedervärd sorti under den ideella verksamheten att hissa fanan.

(En liten kupol med ett lämpligt åldersriget teleskop borde också finnas på taket där Jamtarna kunde beundra Jamstjärnans marvelösa diffraktionsmönster, och kanske också titta närmare på badande nymfer vid sjön.)

Slutligen måste jag få fram det som mest ligger mig varmt (he, he) om hjärtat: en rejäl toddyveranda, med sjöutsikt, med urgamla fönsterglas i, och ett fuktaggregat som ser till att det alltid är lite imma på glaset. Där kan de gamla Bröderna dricka sin heitvasskask under gemytliga former. Hur en gammal toddare som Br Nirsa kan glömma detta fundamentala inslag i trevnaden visar väl bara att det egentligen är dags att så snart som möjligt, för hans del, flytta in i det hem han själv beskrivit!

Skriv till JT!

Replik

Broder Nilsson försvarar sin artikel

I mitt förslag till en framtida boendeform för Jamtar bad jag om ytterligare funderingar och idéer. Detta fick jag förutom sedvanliga påhopp.

Av Br Thomas Nilsson

Invald 1988

Br Halvar kompletter mitt grundförslag med ett flertal inrättningar som skulle förbättra brödernas livskvalitet högst avsevärt, vilket är såväl positivt som förvånande. En absolut majoritet av Halvars förslag fanns dock med utan att de nämndes i texten. Veranda, pärlann, stall med mera skymdes tyvärr av byggnationerna på illustrationen. Br Halvar anser det vara kränkande att jag utelämnat vissa faciliteter. Jag medger att jag förbisåg slipsten och vördnadsfullt hoppas jag att bröderna kommer förlåta detta fruktansvärda misstag.

Br Markstedt den yngre (yngsten) går till frontalangrepp och menar att jag inte

tänkt på rörelsehindrade bröder. Intet kunde vara mer fel. Rullstolanpassning nämns på två ställen i texten och det torde väl vara uppenbart att »högt ställda krav på bekvämlighet« för

senila Jamtar automatiskt innebär ett åtgärds paket för rörelsehindrade. Anledningen till att elevator ej inplanerats är att den i framtiden med all förvissning svårt senile Br E. Markstedt måste känna sig hemma och han kommer då, liksom nu, bäras uppför trapporna av Bröderna i sedvanlig stil. Elevator till Kammar'n skulle omedelbart utlösa svår alienationskänsla, förvirring och oro. Det är märkvärdigt att Br E. Markstedt inte uppskattar de speciella omsorger som planerats enkom för honom.



När det gäller böcker.

Skönlitteratur. Facklitteratur. Ungdomslitteratur. Kurslitteratur.



AKADEMIBOKHANDELN

Östersunds Kvalitetsbokhandel

Storgatan 26, Östersund.

Tel. 063-11 47 50 Fax. 063-10 17 62

Vadslagningen

en frispråkig novell skriven av Br Arne Rubensson

Sågverksägaren, den före detta gulaschbaronen Bengt Herman Bergman, satt förtjust skrockande i centrum för ett smärre jaktlag i en av sina jaktstugor i västra Härjedalen. – En lyckad jakt ja, skrattade han och gjorde tecken att han ville ha påfyllning i sitt glas.

Av Br Arne Rubensson

Invalid 1974

Jaktlaget, som bestod av torpare och fattigt folk från byarna runtomkring såg med förakt på den självbelätne patronen från medelpadskusten. De visste att det var dom som fick göra allt det hårda och farliga arbetet, skrämma upp björnen ur idet, stå på pass och med bjällror och skrik skrämma fram villebrådet framför fötterna på sågverksägaren.

Bengt Herman Bergman var på ett strålande humör och kunde till och med nedlåta sig till att skämta med gubbarna som hade jagat upp en sovande björn och parkerat den framför hans bössa. Mätt nöjd och rödbrusig smackade han på den ena groggen efter den andra och sjönk i minnet tillbaka till de goda dagarna på Knaust i Sundsvall där han suttit och skroderat över sitt säkra öga, sin stadiga hand, sin ypperliga jaktförmåga. – Allt, allt kan en god jägare skjuta, hör ni det gubbar? En jägare kan skjuta vilket villebråd som helst! Surmulna grymtningar hördes från gubbarna som föraktfullt betraktade den själv-gode sågverksägaren.

– Ja, kanske inte allt ändå, korrigerade han sig och tänkte på de lättklädda damer som brukade servera på Knaust. Det som kvinnorna har men som vi bara får låna då och då, om ni förstår vad jag menar (blink-blink), kan man ju inte skjuta med mauser förstås.

N'Ando, en senig jägare i trettioårsåldern med hög panna och ett vackert kastanjebrunt skägg, såg med ilska och förakt på den rödbrusige mannen i skinnsoffan. N'Ando kunde inte hålla tillbaka sitt förakt. – En riktig jägare kan skjuta allt! Till

och med en kofitta om det skulle behövas. En riktig jägare kan spåra upp allt, skjuta allt, utan undantag!

Upprört mummel hördes i jaktsugan när gubbarna, med både rädsla och respekt hörde n'Ando säga emot deras chef och arbetsgivare. Bengt Herman Bergman, tillbakalutad i skinnsoffan, nöjd med dagens jakt, såg emellertid roat på den uppstudsige och sa: – Jaså, säger du det, jaha, då ska jag i allas närvaro lova dig att om du skjuter en, hö-hö, en kofitta, så ska jag skänka dig småbodarna, lapptjärn och skogen som hör till, men jag vill ha den levererad till mig framburen av dig personligen. En kofitta, ho-hoho.

N'Ando var på mårdjakt en dag i mitten av april. Dagarna var längre. Luften mildare, men i skogen låg snön fortfarande kall och vit i tjocka drivor. Han hade jagat mården, spåret den i alla dess krumbukter sedan gryningen och höll sig envetet fast vid spåret trots att det såg ut som om den drog sig mot en större bondgård i närheten. Mården tycktes medveten om att den var förföljd. Likt en hare gjorde den avstamp, gick tillbaka till sitt eget spår och försökte på alla sätt göra sig av med sin förföljare men n'Ando höll sig med tjurskallig envetenhet kvar vid spåret. Vad som förvånade honom var emellertid att, trots alla sidospår och krumbukter, verkade mården ha satt kurs mot bondgården. N'Ando sjavade genom snödrivorna tills han såg bondgårdens faluröda gavel lysa mot snön.

Plötsligt stack det till i näsan på honom och han kände en stank från ett ruttnande kadaver och så stark var stanken att han inte förmådde behålla morgonens frukost (en bit falukorv, en brödskiva, två muggar kaffe). Han stoppade renlav i näsborrarna för att slippa stanken och kväljningarna upphörde. Spåret ledde fram till en slaktplats invid bondgården. Mården hade varit där och rotat, som kråkor i en papperskorg, och han såg med avsmak på det



kringspridda slaktavfallet; tarmar, galla, magsäck, urinblåsor. Mården hade sprungit omkring bland slaktavfallet och sedan vikit av mot skogen igen.

På eftermiddagen, när det började bli skumt i skogen, verkade det som om han närmade sig mården. Sidospåret upphörde, krumbukterna blev färre och allt tydde på att mården började tröttnas. Så, strax innan n'Ando tänkte ge upp på grund av mörkret, slutade spåret. Mitt framför en jättelik gran upphörde det och n'Ando förstod att mården klättrat upp i trädet.

Han kikade upp mot grantoppen och tyckte sig se den brandgula lappen på hakan blänka till däruppe bland kvistarna. Det var svårt att se i skymningen men nånting tycktes röra sig i grenverket. N'Ando tog sikte mot det bruna som rörde sig däruppe och avlossade ett skott. Inget resultat.

Men det verkade ändå som om han hade skjutit något. Det rörde sig inte längre. Han la av sig mausern, ställde den mot ett annat träd och började en mödosam klättring uppför granen. När han hade kommit till mitten av trädet, hördes ljudet av kvistar som bryts ovanför honom och vilt springande nedför trädstammen kom den jagade mården. N'Ando, som hade båda armarna runt stammen fick en dusch av mårdurin när odjuret svepte förbi hans huvud på väg mot marken och friheten. – Helvetes gammalhelvete, svor han när den bruna strimman försvann bort mellan snödrivorna.

Så tittade han uppåt. – Konstigt, tänkte han. Det verkar ju ändå finnas nånting däruppe? Kanske är det ett mårdbö?

Han klättrade vidare. I en grenklyka hade mården dragit ihop kvistar till ett bo. N'Ando sträckte ut sin hand, in i boet. Han kände nånting mjukt, nånting hårigt och blött. Han förstod vad mården hämtat på slaktplatsen vid bondgården.

Två dagar senare, när Bengt Herman Bergman intog frukost tillsammans med sin hustru Gullan, kom ett följe frackklädda herrar in på dennes gårdsplan. I täten för sällskapet kom n'Ando bärande på ett silverfat med kupa. Bengt Herman Bergman öppnade motvilligt dörren men herrarna var obevekliga. Brickan bars högtidligt fram på bordet, kupan lyftes av och hustru Gullan svimmade. Sågverksägaren måste motvilligt medge att mauserkulan satt där den skulle.

Så kom det sig att n'Ando vann småbodarna, lapptjärn och all tillhörande skog.

Hurusom jag

*jämte den klassiska trion Sundelin,
Hårstam och Oscarsson bedrev
fishing och idkade lägerliv*

Det var i slutet av augusti 1981. Förhistorien var följande: Sedan flera år hade jag vidtalat Storjamen Digur att vi skulle ge oss ut på fishing. Men därvid stannade det. På väg till Järpen för välbehövliga sommarferier år 1981, efter en intensiv

Av Br Stj Ando Andersson
Invalid 1971

studiesejour uti akademi- och lärdomsstaden Upsala, varest min studieflit visat sig något övermaga, stupade jag emellertid oförhappandes å SJ restaurangvagn, i höjd med Trångsviken, ihop med Digur. Fishinga fördes då åter på tal, och beslöt vi att det nu verkligen skulle bli av med en expedition.

Sommaren förflöt, och någon dag innan det var dags att åter förfoga sig till studieorten lät Digur höra av sig per telefon, och tid för fishingen avtalades. Så kom det sig att vi en kvalmig, knottsurrande afton sammanträffade i Järpen. Härifrån var det avtalat att vi genast skulle styra kosan till Lilla mjölkvattnet. Emellertid hade jag denna dag illa anfåktats och svårligen pinats av alla knottdjävar, varför jag i profylaktiskt syfte, efter ett antal smärre visiter å en viss butik i byn, anförskaffat lite flytande avskräckningsmedel mot sagda flygfän; som detta fludium per preferens skulle intas intravenöst, och jag nogsamt tillsåg att förse mig, råkade jag ha fått mig något i mesta laget till bästa. Följaktligen hade jag vissa balanssvårigheter, varför Digur tog

mig på en tillnyktringsresa till stan innan det bar iväg till fjälls.

Väl komna till stan, hampade det sig inte bättre – men heller inte värre – än att vi stötte ihop med Broder Sundelin. När han fick höra talas om det kommande fischeriprojektet, blev han eld och lågor, och bad oss envetet på sina bara knän om att få bli tredje expeditionsmedlem. Och som både jag och Storjamen Digur är ömsinta varelser, lät vi Sundelin få följa med – fast med egen bil. På vägen från stan stannade vi för hos Storjamen Oscarsson i Nygåla för att få oss lite kaffe (tusan vet om det

inte blev en och annan kask också). Oscarsson hade visserligen för avsikt att redan påföljande dags morgon klockan 10:05 avresa till Upsala, där en resttentamen om 14 poäng ivrigt emotsåg hans ankomst. Emellertid förirrade sig Oscarssons tankevindlingar så till den milda grad ned i den etnologiska grishålans i Aspås djupare sidogångar, att vi övriga

snart begynte frukta för hans förstånd, varför vi av ren barmhärtighet stuvade in Oscarsson i Sundelins bil, och innan Oscarsson hann begripa vad som vore å färde, var vi halvvägs på väg mot Kluk. Sålunda kom det sig att Storjamen Oscarsson blev fjärde participant.

Nästa anhalt blev västbyn hos Broder Sundelin, varest ett intressant och andlöst – men inte Andolöst – spännande parti tennis vidtog å Sundelins privata grustennisbana. Jag och Digur spelade dubbel ihop mot Sundelin och Oscarsson. Matchen blev, ju längre den fortskred, allt

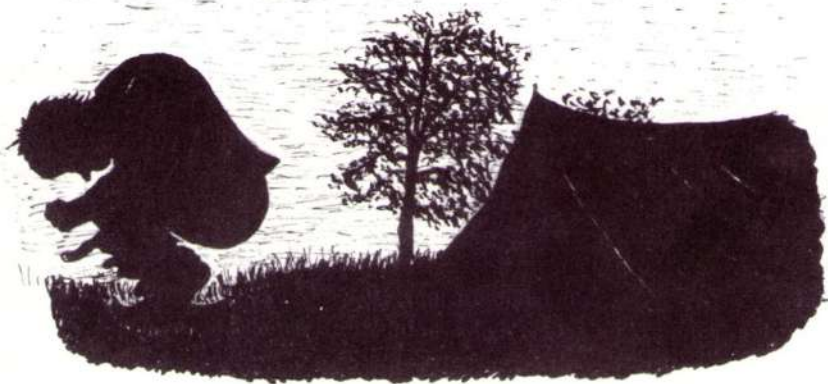
mer infernaliskt förtätad, i synnerhet som jag och min dubbelpartner hämtade upp ett till synes hopplöst underläge. När därför, efter fyra och en halv timmes spel, i femte set vid ställningen 22-21, Storjamen Digur fick en upplagd smashboll till att avgöra matchen, dunkade han på bollstackaren av alla krafter – och de är ju förvisso inte obetydliga – med påföljd att bolluslingen (hjälp av en kanträff) som en raket for över nätet till motståndarsidan. Det gick så snabbt, att inte ens den vessel-snabbe Sundelin hann reagera, och ännu mindre Oscarsson, när bollen med ett ljudligt smack träffade rakt i den sistnämndes vänstra öga. Oscarsson stöp som en klubbad oxe. Matchen var slut. Jag och Digur vann.

Alltnog, vi stuvade in den vingklippte, skadskjutne och svårt kvidande – numera enögde – Storjamen Oscarsson, och fortsatte vår färde. Om sider, vid skymningsdags, nådde vi vårt mål, det vill säga från vägen hade vi ännu halvannan kilometer av svärgeomträngligt stenrammel, björksly, stubbar, rot och surhål i stark nedförsluta (nivåskillnaden var ett par hundra meter) ned till vattenbrynet. Vi kom fram, men fingo sedan sno runt trekvart som förgiftade råttor och leta den väl undangömda båten. Det lyckades till sist.

Nu hade det blivit mörkt. Beslutsamt övertog jag ansvaret att resa vårt fyrmans Fjällräven expeditionstålt. Efter en myckenhet förvirrat irrande och sökande från Sundelins sida kom tältpinarna på plats, allt under det Storjamen Digur med sina skuldror inifrån tältet höll detta uppspänt. Emellertid kunde inga tältstängspinnar återfinnas. De hade kvarglömts vid bilarna. Efter lottdragning blev det Broder Digurs öde att i becksvarva natten muttrande och puttrande söka leta sig tillbaka till fordonen. Sundelin hade under tiden iordningställt en rejälare stockvedsbrasa, som åtminstone en bit upplyste Digurs stråt och utgjorde viss vägledning inför hans återkomst.

Vidtog så korvgrillning. Korven sköljdes ned med en av Sundelin medförd trekvartsliterflaska av starkvaruinnehåll. När den var slut, visade det sig att även Storjamen Oscarsson medfört en dito. Snart var även den tom, vilket vi däremot inte var. Till och med Storjamen Digur som efter ett par timmar och diverse





»Jag drog ned broka och långkalsongerna och förrättade därefter i hukande position mitt tarv, «

kringirrande återfunnit så väl tältstängarna som vårt läger, hann få sig en skvätt. Oscarsson – prudentligt av Sundelin inpacketerad och bandagerad kring sitt onda öga medelst arméns första förband – fick dock nöja sig med några milliliter för medicinskt invärtes bruk, så usel var han. Det var inte att undra på att han likt den allseende men enögda Oden kvad och innerligt önskade sig till Valhall!

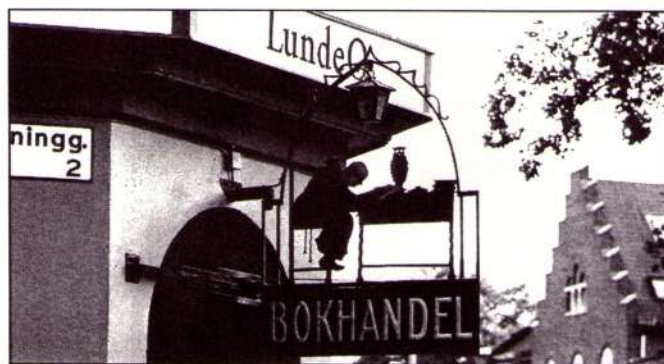
Sedan blev det sång. Digur framförde

bland annat Till Jamtaland vill jag fara, och blevo vi härav – ackompanjerade av de omgivande ugglornas ho-hoande – så högstämnda, att vi omedelbart tog itu med fisinga. Sundelin kvarblev som eldvakt och sjukvaktare åt Oscarsson, medan jag rodde med raska tag ut på sjön och Digur baxade ut näten.

Så småningom blev det läggdags, och lyckades efter diverse vedermödor expediti-
tionsmedlemmar komma på plats inne i

tältet, med mig som en av mittenliggarna. Längre hade jag emellertid inte fällt ihop klövarna och försökt – under pågående kannstöperier – förrän peristaltiken påminde min av all korvstoppling bukstinna diafragma om tarmens trängande behov. Jag förfogade mig sålunda kvickt och graciöst över vilt svärande, protesterande och förbannade bröders lemmar ut i det fria, men inte längre än ett par meter från tältet. Jag drog ned broka och långkalsongerna och förrättade därefter i hukande position mitt tarv, varefter jag nöjd återvände till mitt viloläger. Det stod dock inte på värst länge förrän Sundelins nasalt gälla förste tenor förkunnade: »Det var faen vad det luktar skit härinne!« Bröderna Oscarsson och Digur höll med. Jag kunde inte begripa varför? På morgonen fick emellertid mysteriet sin förklaring. Då jag vaknade satt nämligen Oscarsson – med vilken jag legat skavfötters – triumferande och höll med sitt enda seende öga framför min nos upp min ena sko, vilken bar otvetydiga spår av föregående aftons kvällsvard i transformerad form, åstadkomna medelst verksamhet i tryckeribranschen. Så kan det gå om inte hukningen blir strömlinjeformad.

Men vi fick i alla fall fem fiskar, både rör och aure.



FACKLITTERATUR
KURSBÖCKER

4

Språk, religion, musik, konst m.m.

FACKLITTERATUR
KURSBÖCKER

3

Medicin, naturvetenskap, data, juridik, ekonomi, psykologi, historia m.m.

SKÖNLITTERATUR
PAPPERSAVDELNING

2

Romaner, deckare, memoarer, lyrik, kartor, resguider, böcker om mat och dryck m.m.

BARNBÖCKER
POCKETBÖCKER

1

Bilderböcker, ungdomsböcker, svenska och engelska pocketböcker, sport, handarbete m.m.

Allt för dina studier under samma tak. Cykelställ utanför entrén. Rulltrappor för komfortabel transport upp till pappersavdelning och facklitteratur. LundeQ – störst i stan med fyra plan.



LUNDEQ
Akademibokhandeln

Östra Agatan 31, Uppsala.
Tel 018-13 98 30 Fax 018-69 58 37

Dispositionsfonden del II

Br Stj »Halvar« mässar vidare om statuter och paragrafer

I senaste numret av Jamtlands Tidning framfördes vissa anmärkningar angående fondens förhistoria jämte en kommentar av det torftigare slaget angående fondens 1 §. Jag ämnar nu verkställa mitt hot att fortsätta kommentarerna.

Av Br Stj Stefan Halvarsson

Invald 1970

FÖRVALTNINGEN

2 § handlar om fondens förvaltning. Särdeles mycket finns i och för sig inte att orda härom. Styrelsen ansvarar – i likhet med vad som gäller beträffande föreningens egna ekonomiska medel ävensom i fråga om övriga fonder – för den ekonomiska förvaltningen. Ansvarer innefattar för styrelsen en skyldighet att underkasta sig årlig revision av föreningens granskare, och vid utebliven ansvarsfrihet kan ytterst ersättningsskyldighet eller t.o.m. straffansvar ifrågakomma. För jämförelsens skull kan dock nämnas, att det, vad avser fonden för Hederspriset, inte uttryckligen föreskrivs i dess statuter att det är styrelsen – d.v.s. Jamtamots styrelse eller för den delen någon annan styrelse – som skall handha den ekonomiska förvaltningen; föreskrift angående vem som skall handha Hedersprisfondens förvaltning saknas helt sonika, vilket förvisso kan te sig som en uppenbar brist. Emellertid är det fråga om Jamtamots Hederspris. Redan på grund härav, och inte minst med beaktande av hur förvaltningen i praktiken handhåfts under nu mer än 20 år, torde intet tvivel böra råda om att det de facto är avsikten även med Hedersprisfonden att Jamtamots styrelse skall ombesörja förvaltningen. Däremot kan ifrågasättas – så har även av och till skett, vilket dock inte här skall närmare penetreras – huruvida Hedersprisfonden, med tanke på att föreskrift om den ekonomiska förvaltningen saknas, verkligen är att anse som en förening tillhörig ekonomisk tillgång, eller om den »står på egna ben« och utgör en egen självständig

förmögenhetsmassa, eller, om man så vill, en egen fristående fond eller stiftelse. I fråga om Dispositionsfonden behöver motsvarande tvivel icke uppstå, enär här klart utsägs att det är Jamtamots styrelse som svarar för den ekonomiska förvaltningen; för övrigt skall, vid fall av upplösning (jfr 7 §), medlen tillfalla vissa övriga befintliga fonder.

FIRMA TECKNING

Bestämmelsen om att fondens firma skall tecknas av fogden och en i Upsala stad boende Storjamt, båda i förening, äger en direkt motsvarighet i fråga om föreningens egen firmateckning (bortsett från att det för Jamtamots del även gäller viss beloppsgräns). Syftet med denna regel är att förhindra missbruk; fogden skall således inte ensam kunna, i dolösa avsikter, disponera fondens konto.

En i sig ytterligt intressant detalj i sammanhanget är skrivningen »i Upsala stad boende«. Till att börja med noteras självfallet begränsningen till »Upsala stad«. Det räcker alltså inte med den nutida, i tid och otid begagnade moderna beteckningen Uppsala kommun, vilket område – med mälardals- och söder härom använda mått mätt – inte är så särdeles litet i geografisk bemärkelse. I stället skall det sålunda vara fråga om det gamla stadsbegreppet.

För att avgränsa Upsala stad torde man därvid lämpligen kunna utgå från de gamla »tullarna«, eller i vart fall de ännu befintliga, i geografin uppställda märken som markerar gränserna för staden Upsala. – Inom detta område skall Storjamt vara boende. Definitionsmässigt ligger det nära till hands att jämställa att vara boende med att vara »bosatt«. Sist nämnda begrepp har stor betydelse inte minst i skatterättsliga sammanhang, men det skatterättsliga bosättningsbegreppet behöver – nota bene – i sin tur ingalunda städse överensstämma och vara liktydigt med det civilrättsliga begreppet bosatt, vilket ligger till grund för folkbokföringen (före detta mantals-

skrivningen).

Utan att här ingå alltför mycket på djupet av denna problematik kan konstateras, att såsom allmän grundregel för såväl civil- som skatterätten gäller, att en person skall anses bosatt på den fastighet där han regelmässigt vistas under nattvilan eller motsvarande vila (dygnsviloregeln). Oavsett huruvida Storjamt i fråga är folkbokförd eller inte inom det geografiska området Upsala stad, torde han därför, vid tillämpning av dessa statuter, kunna anses såsom boende i Upsala stad därest han under i vart fall större delen av kalenderåret regelmässigt tillbringar sin nattvila – och vilar får han förutsättas göra åtminstone någon del utav nattens timmar – någonstades inom angivna geografiska område; tillämpningen av den gamla folkbokföringsförordningen kan därmed sägas ha ånyo aktualiserats på ett hedervärt sätt.

OAVSÄTTLICHET?

Detta öppnar i sin tur något hisnande perspektiv på glänt, ty statuterna innehåller ingen begränsning i tid. Om vederbörande Storjamt väl är att anse som bosatt i Upsala stad, och dessutom utsetts att vara kontasignatär i enlighet med 2 §, kan han – om han blott förbliver boende i Upsala stad samt sköter sitt uppdrag – kvarsitta på livstid. Någon möjlighet att, med nu angivna undantag, avsätta Storjamt i fråga, medger inte statuterna, i vart fall inte i teorin. I praktiken kan emellertid självfallet inträffa frivillig resignation från Storjamts sida, men däremot torde inträffad senilitet icke kunna åberopas, i vart fall inte så länge Storjamt förmår hävda sig själv utan anlitande av god man. Därtill kan nämnas, att i civil- och förmögenhetsrättsliga sammanhang personlig bankrutt, vill säga konkurs, i och för sig förtar vederbörande fysiska person i vart fall en stor del av den väsentligaste rättshandlingsförmågan på det ekonomiska planet; personen i fråga blir således i praktiken delvis omyndigförklarad i denna del.

Huruvida en bankrutt av nu nämnd beskaffenhet kan anses utgöra grund för att förta den utkorade Storjamt hans uppdrag att teckna fondens firma må vara osagt. Sannolikt har detta förhållande ingen betydelse. – Ytterligare en intressant detalj i sammanhanget är bestämmelsen i ärvdabalken 25 kap. 1 §, vilken lyder: »Är någon borta och har det sedan han veterli-

gen senast var vid liv förflutit tio år, eller, om han skulle vara över sjuttiofem år gammal, fem år, får ansökan göras om hans dödförklaring. «Det är något tvivel underkastat om en dylik ansökan skulle kunna göras av Jamtamot, men skulle vederbörande Storjamt spårlöst försvinna, torde – under angivna förutsättningar – föreningen i alla händelser kunna via Storjamtens maka eller arvingar kunna göra en framställning i den riktningen. Å andra sidan torde, oavsett dödförklaring, Storjamt i fråga kunna suspenderas från sitt uppdrag på grund av att han sedan någon tid inte förmått fullgöra detta. Det kan nämnas, att nuvarande, tillika först valde Storjamt att kontrasignera är Lars-Göran Larsson, om vilken kan sägas att han inte är folkbokförd i Upsala. Såvitt känt befinner han sig heller inte på obestånd, i färd med att inställa sina betalningar. Dessutom har intet förspors om att han skulle vara dödförklarad. Snarare synes han ha en tendens att med åren, som så många andra, bliva en smula småfet; hans fysiska status torde därmed kunna betecknas som stabil.

Som framgår av 2 § skall fondens medel inestå å bankräkning. Visserligen skulle med fog kunna hävdas – i synnerhet i dessa tider, med i många fall närmast skrattretande låga inlåningsräntor – att det är rena vansinnet att erhålla så låg avkastning. Andra och fullt ut lika säkra placeringsalternativ torde förvisso kunna finnas. Syftet med bestämmelsen har i alla händelser varit att undvika all form av tvivelaktiv spekulation. Enligt min egen mening om saken torde, om det skulle visa sig erforderligt på grund av alltför klen avkastning, inga större hinder föreligga att på denna punkt ändra statuter så att annan – men i så fall fullt lika säker – placeringsform kan åstadkommas.

Om jag själv får leva och ha hälsan följer måhända en fortstättning av kommentarerna.

Utdrag ur statuter:

2 § OM FONDENS FÖRVALTNING

För fondens ekonomiska förvaltning svarar Jamtamots styrelse. Fondens firma tecknas av Fogden och en i Upsala stad boende Storjamt, båda i förening. Fonden skall inestå å bankräkning.

(För 1 § – se JT nr. 1/94)

Information från stasi@jamtamot.uu.se

Jamtamot har sedan en lång tid tillbaka en kommunikationskanal jamtar emellan som ligger väl i tiden, nämligen datornätet InterNet med dess lokala gren SUNet (Svenskt UniversitetsNätverk). Än så länge är det inte så många jamtar som kan nås via en elektronisk postadress (E-postadress), men verksamheten kan med tydliga steg komma att expandera när det blir legio bland studenter att ha en dylik adress.

Av Br Stj Lars-Göran Larsson

Invalid 1978



En direkt praktisk nytta av nätet för Jamtamots styrelse kan då vara att med några dagars varsel, på ett till terminskal-lelsen kompletterande sätt, skicka en extra påminnelse till jamtar om ett förestående Mot, en Kammarkväll eller något annat. Detta utförs rent tekniskt så att den som exekverar ett utskick använder sig av en »multipel« adress, vilket i praktiken är en särskild fil (dator-dokument) innehållande alla Epost-adresser. Tidsmässigt tar utskicket endast en bråkdel av en minut. Följaktligen är det hela väldigt enkelt och praktiskt.

Styrelsen kan numera kontaktas via E-post genom Br Skrivare'n på adressen »t93poa@student.tdb.uu.se«, till exempel för att anmäla sig inför Mot.

Har Du fått E-postadress? Sänd ett E-postbrev till Br Stj »Stasi« Larsson (lln@mdh.se) så får du en aktuell lista på alla E-post-Bröder och blir inregistrerad som E-post-användare!

Om vi återgår till det aktuella läget så har följande Jamtar meddelat Epost-adresser:

Jamt

Br Skr Pelle Andersson
Br Per-Ola Dovner
Br Leif Festin
Br Le Örjan Festin
Br Stj Anders Johannisson
Br Henrik Kratz
Br Stj Lars-Göran Larsson
Br Richard Lindström
Br ÖH Daniel Markstedt
Br Bruno Nilbert
Br Bertil Segerstrom
Br Bertil Segerstrom
Br Stj Nils »PM« Sjölander

Epost-adress

t93poa@student.tdb.uu.se
per_ola.dovner@rymdfysik.uu.se
leif@astro.uu.se
y93ofe@student.tdb.uu.se
anders.johannisson@pat.slu.se
t93hkr@student.tdb.uu.se
lln@mdh.se
rili@trab.sundsvall.se *
ch92dma@csd.uu.se
d94bni@csd.uu.se
bollen@nytta.se
bertil.segerstrom@rymdfysik.uu.s
ns@astro.uu.se

*) Jamtamot sörjer en förlorad själ. Klyktattarna skördar själar bland oss Bröder!



Ät mer jamtska peror!

Bröder! Lyssnen och hören den fråga som snart till er skall ställas. Bekännandets tid kommer att infinna sig för er nedan:

Av Br Örjan Festin

Invald 1993

När förtärde ni senast en jamtsk potatis – en pera? Var det senast idag, igår eller för en vecka sedan? Nej Bröder, så är väl knappast fallet. Är det inte så att denna så minnesvärda tidpunkt inföll för så lång tidsrymd sedan att den på ett högst beklagansvärt sätt fallit i glömska?

Detta är ytterligare ett bevis på Jamtamots förfall, ännu en passerad milstolpe på den väg som på vissa håll kallas för förruttnelsens väg. Den väg vi alla färdas på, men som Jamtamot tycks färdas snabbare på än alla andra, och dessutom på fel sida!

I preussisk paradmarsch färdas man, med slappa, hängande huvuden så att merpartens låga neanderthalarprofil framträder extra tydligt. Ett lågt beteende. En vargflock på väg ut över kanten ner i storsvenskens massgrav. Ett jamtskt lämmeltåg på min ära!

TÄNK OM!

Nej bröder! Detta håller aldrig i längden. Det säger sunt jamtförnuft. Vi såg alla hur det gick för Adolf. Han tog sitt eget liv och många andras på kuppen. Vi behöver inte göra likadant. Nej, tvärtom, tvärtom! Vi måste istället sakta farten på denna förruttnelsens väg, gå över på rätt sida om densamma för att så småningom sätta oss vid sidan om och fundera. Först därefter kan vi börja söka efter våra fäders och våra förfäders väg.

Bröder! Det är dags att tänka om och

bekänna sina synder mot fäderneslandet i norr!

BEFOLKNINGSMINSKNING

En gång, för ungefär 40 år sedan levde i vårt län över 150.000 människor. Sedan dess har det gått utför till mindre än 130.000 för att idag vara uppe i 134.000. Man söker ursäkter för denna oerhörda befolkningsminskning på de mest fantastiska sätt. Det påstås att folk av fri vilja skulle ha lämnat fäderneslandet i norr, ty »där finns inga arbeten och inget att göra«.

Bröder! Detta är en myt. En lögn som blivit till en sanning som blivit ord i folkmun. En lögn så stor och fantastisk att den bara måste vara sann. Men den är inte sann, ty en lögn är aldrig sann, särskilt inte den storsvenska sanningen.

Vi måste därför återvända till tiden före 1950 och ur ett vidare perspektiv undersöka vad folk levde av då, för att finna den jamtska sanningen.

UTROTNINGSPOLITIK

Vi vet att människorna mestadels levde av vad den egna jorden gav. Detta betyder att man åt inhemsk mat. Mat som var odlad i jamtska jordar. T.ex en jamtsk pera. På 50-talet börjar förfallet. Jamtarna börjar minska i antal allt eftersom den jamtska åkerarealen minskar, och färre jamtar äter jamtsk potatis.

Jamtens motståndskraft försvagas. Detta får till följd att Jamtarna förleds in på fel väg av ytliga annonskampanjer och diverse halv-kriminella påtryckningar, som tvingar oss att börja äta storsvensk massproducerad broilermat. Mat som dessutom egentligen bara är tjänlig som storsvensk broilerföda, det vill säga åt storsvensken själv.

Resultatet av denna medvetet utförda

utrotningsspolitik är förödande. Jamtarna minskar med 20.000 i antal på bara ett par decennier, det vill säga en decimering med nästan 15 % av befolkningen. Detta är fullt jämförbart med Stalins utrotningar på 20- och 30-talet då den Sovjetiska befolkningen också minskade med ungefär 15 %.

Men där finns en viktig skillnad. Den skillnaden består i att storsvensken gjorde detta passivt, på ett »snyggt sätt«, medan Stalin gjorde det aktivt och våldsamt. Stalins politik ledde till inbördeskrig medan storsvenskens politik bara ledde till allmänt missnöje.

Det är först nu vi inser vidden av denna politik, det vill säga då man sätter in den i sitt rätta sammanhang – och dess rätta sammanhang är just i sällskap med de stora folkmorden.

LIKRIKTNING

Nu sägs folkmordet vara över. Befolkningskurvorna har till sist stabiliserat sig till vågräta linjer i vårt fädernesland. Alla tror sig vara nöjda och glada, utom de som vet. Och de som vet hur det egentligen förhåller sig tvingas i exil för att studera.

Vi vet alla hur Stalin tvångsförflyttade självägande bönder och intellektuella till Sibirien. Själva måste vi söka oss till Upsala eller andra storsvenska likriktningssmetro-poler för att, som det heter, »utbildas för att vi skall anpassas och passas in i det svenska samhället«. Man hoppas givetvis att vi när vi en gång återvänder aldrig fått kännedom om det vi aldrig fick lära oss, nämligen folkmordet på Jamtland och dess befolkning.

Bröder! Befolkningskurvan för antalet jamtar pekar inte rakt fram, den pekar nedåt, hur gärna vi än vill att motsatsen skall vara bevisad.

Det finns dock bot för denna åkomma. Det ena sättet är mycket enkelt, men kort-siktigt. På det sättet skulle bara jamtarnas velourgrad öka, vilket inte alls är särskilt positivt. Och vad skall dessa nytillverkade obeluvade småjamtar leva av? Storsvensk broilermat, och bli till hackkycklingar åt den storsvenske broilern?

Nej bröder! Vi måste tänka mer lång-siktigt än så. Vi måste åter vända oss mot norr och bekänna våra synder mot fäderneslandet. Vi måste börja äta jamtproducerad mat, ifrån Jamtlands egna jordar – vi måste börja äta jamtska peror!

BEVISEN

Opartiska vetenskapliga undersökningar visar att den jamtska peran är nyttigare än andra landsändors persubstitut, faktiskt t.o.m. mer än dubbelt så nyttig som den näst nyttigaste. Speciellt onyttig är sundsvallssubstitutet som innehåller alldeles för höga halter av metall- och svavelföreningar. Bevisen är ju, som bekant, entydiga.

Örebrosubstitutet får som bekant folk att prata konstigt (elljarr).

Den jamtska peran däremot, är faktiskt så nyttig att det inte ens går att göra så kallade »chips« av den. Den vänder sig mot den angloamerikanska machoimperialistkulturen på ett naturligt sätt, vilket det



Br Festin i färd med att plocka upp några av sina egna, jamtska peror

storsvenska substitutet aldrig kommer att bli kapabelt till. Detta är i sanning ett bevis på dess oöverträffade storslagenhet ifråga om nyttig- och smakrikthet.

RÄDDNINGEN

Eftersom det nu är bevisat att den jamtska peran är så nyttig i allmänhet, är den givetvis också nyttig för en jamt i synnerhet!

Alltså ska vi föregå med gott exempel och äta jamtska peror, ta efter dessa peror samt lära de jamtar som ännu inte börjat med detta att också göra detsamma.

Vi måste bort ifrån »kycklingloppet« på fel sida om den väg som kallas förruttnelses väg och åter söka oss in på våra förfäders betydligt lugnare klövjestigar som långsamt slingrar sig fram genom det urjamtiska landskapet.

Gör vi inte detta, och glömmer bort var vi en gång kom ifrån, genom att vända den jamtska grödan ryggen, kommer det jamtska folket heller aldrig att sluta vara hackkycklingar åt den storsvenska broilern!

1995 års Hederspristagare: Nils G Lundh vald på Fulmot den 3/12 1994

Nils G Lundh tilldelas Jamtamots hederspris 1995 för hans insatser att bevara och beskydda såväl fauna, flora som pensionatsskulturen i Jamtland/Herjedalens fjällvärld.

Av Br Thomas Nilsson

Invalid 1988

Nils G Lundh övertog i början av 70-talet sveriges äldsta fjällpensionat, Fjällnäs, i ett nedgåendet skick. Genom idogt arbete renoverades pensionatet och gjorde att gäster kunde ånyo uppleva den gamla sortens fjällsemester med husmanskost, umgänge och skidturer istället för

disco-dunk, slalomåkning och sedvanlig raggning. Pensionaten hade vid denna tidpunkt ett dåligt rykte men genom Lundhs försorg har denna semesterform upplevt en renässans.

Nils G Lundh har även studerat mys-koxstammen i västra Herjedalen och livligt engagerat sig mot den pågående förstörelsen av den känsliga fjällbiotopen som nu hotas av nöjeskörning med terrängfordon och alltför hårt renbete. Detta har uppmärksammats i lokal- och rikspress och kommer förhoppningsvis ge resultat.

Nils G Lundh är en seg kämpe som orädd driver sina åsikter och är mycket förtjänt av Jamtamots hederspris.

Om förra årets Hederspristagare Br Stj Hans-Peter Burman

Hans Peter Burman är född i Kristianstad och uppvuxen i Norrtälje – ett förhållande som inte ger någon självklar anknytning till Jamtland. Det kan kanske därför vara av intresse att klargöra bakgrunden till hur en »sörlänning« tonsätter,

Av Br Stj Bo Oscarsson

Invalid 1975

och dessutom sjunger Erik »Äcke« Olssons dikter på perfekt jamtska! Men först några personliga data; född år 1951, efter studentexamen akademiska studier i Upsala, med språk som huvudinriktning. Inskrivnen vid Norrlands nation 1971 och år 1974 medlem i Jamtamot.

Det var våren 1976 som jag lärde känna Hans Peter Burman, »HP« allmänt kallad, på den första kursen i jamtska i Upsala. När

jag efter kursen tänkte skriva ett tidningsreferat och ringde upp HP för att få reda på vart han kom ifrån, svarade han »je kom frå Norrtälje je«. »Ja, men«, svarade jag, »var kom du frå i Jamtland mein je« envissades jag. Jag hade blivit lurad av hans språkskicklighet! HP:s språkbegåvning är säkert nära sammankopplad med hans musikaliska gehör, som är fenomenalt.

Hans musikalitet i kombination med kursen i jamtska gav sedan idén till att övertala HP att till det första Motet höstterminen 1976 försöka tonsätta någon av Äckes dikter. Övertalningen var inte svår och bara inom ett par dagar var dikterna »'N riktun bonn« och »'N goårslåt« tonsatta. Urpremiären gav mersmak och i samband med Moten de följande åren kom sedan HP med fler, nya tonsättningar av Äckes dikter. Däribland den numera rikskända »E' Jamtlandstaus«.

Br Stj HP Burman släpper ny skiva

Äntligen! Br Storjamten och tillika Hederspristagaren HP Burman firar sitt 20-årsjubileum som medlem av Hembygds-, Student- och Landskapsföreningen Jamtamot med att släppa en Kompakt-Skiva (KS). En av anledningarna till Hederspriset, »E Jamtlannstaus« i HP:s tonsättning finns givetvis med på plattan. Likaså »6-50 Polaris«, »Lillsjöhaugen«, »Frösöstårsa«, »Særvarkeringen« och andra höjdarlåtar. KS:en heter »En gycklares avsked« efter titelmelodin, skriven av Bengt »Buddha« Eriksson på Östersunds-Posten (som för övrigt är fyrmänning till Burman!). En låt är till och med på isländska (med översättning).

Den 16:e och 17:e december befinner sig HP på säljturné i bland annat Östersund, där han kommer att signera skivor. Givetvis kommer detta även att ske på Norrlands Nation, kanske vid något lördagskaffe på nyåret.

Skivan kommer att finnas i skivaffärer både i Östersund och Upsala, samt givetvis hos Torsten på kansliet. Passa på och köp årets julkapp!



Skuggjamten Erik Brännholm själv, fotograferad under Heimmotet 1994. (Se även krönikan på sidan 8)

Följande låt fångade Brödernas intresse under Heimmotet 1994, då Erik Brännholm själv, i egen hög person, donerade en musik-kassett med en inspelning av bröderna Lindkvist.

BRÄNNHOLM

Text och musik: Gnesta-Kalle

Brännholm, Brännholm,
där har ni grabben som ordnar
spöken auktioner och gungstolar me'.
Far upp till prästgården kan ni få se
Brännholm, Brännholm,
Borgvattnets man nummer ett.
Allting han finner
och allting han hinner.
JA, BRÄNNHOLM ÄR BÄST!

Fjorton mil ifrån Oviken,
tio från Östersund,
där kan ni hitta Borgvattnet,
stanna då upp en stund.
Fråga sen efter handlar'n
som gör det som ingen gör.
Svaret det kommer i kör:

:/:Brännholm, Brännholm... :/:

Norrlands Nation



Norrlands Nation

Under Suptallen

– Jag är 28 år; jag vill ha fru och barn och inte något djävla »ett-natts-stånd«! (Red:s övers.) Yttrat vid den senaste föreningskvällen av en för många Brr välkänd, frispråkig ÖH emeritus.

– Det ska vara svårt att gå på Mot! Kämt citat av Br Festin d.ä., ÖH em. tillika.

– Försöker du slå bolster i ögonen på mig? Yttrat av en misstänksam Br Mun-

skänk emeritus en sen kväll på Kammar'n.

– Typsnitt är *uiga!* Kämt citat från Br Red em. Lennart Nilsson. Redaktör'n instämmer.

– Vore jag tjej skulle jag vilja vara ihop med X... Han är schysst, och så gillar han ju flipper och så... Yttrat av den välkände oratorn Br 7-man i ett desperat försök att medla mellan X och dennes flickvän.



Artut



...att sju stycken Överhövdingar emeriti samlades vid Heimmotet, och till och med publicerades med en halvsides färgbild i Östersundsposten (2/8 1994).

...att JT till slut har fått en egen Annonsackvisitör, Br Erik »Ecke« Markstedt. Gynna JT:s annonsörer!

...att oeconomen Br Lennart Nyman enligt ryktet faktiskt en gång i tidernas begynnelse antagits vid Handelshögskolan. Nu ville dock ödet annorlunda, och vem vet – kanske blir han till slut prästvigd.

...att den Europeiska Unionen så till slut anslutit sig till Jamtland. Återstår väl bara frågan om att byta ut stjärnorna i fanan mot röda Jamtluvor...

...att Br Stj Blåtand har blivit utsedd att få den Zetterströmska medaljen av kommittén för Jamtamotets bevarande.

JT ser dig!

Klient



...att Brr Jöns Fahlén och Sten B Olsson, enligt egen utsago, inte informerats om det senaste Heimmotets tidigareläggning. De två tog dock det marvelösa initiativet att själva åka till Borgvattnet och ha Mot på tu man hand.

...att en av Bröderna, vars namn ej förtjänar att här nämnas, har begått den oerhört lugubra handlingen att gå med i en viss herrförening vid nationen med en mycket besvärande klyktattaraknytning. Nämnde Redaktör emeritus har dock valt att donera en kinesisk (?) heltäckningsmatta till Kammar'n för att, om möjligt, försöka sona sitt oförlåtliga brott.

...att Br Richard Lindström efter avflytt norrut bytt ut sin elektroniska postadress till något så förnedrande som »rili@trab.sundsvall.se«. Br Stj L-G »Stasi« Larsson låter hälsa att han borde behålla sin gamla adress och ordna efter-sändning därifrån i stället, så att Bröderna slipper skriva det onämnbare ortnamnet i onödan.

...att det är så lite debatt i JT. Yttrat av självaste Br Stj Halvar.

ÖH:s öppningstal på Helgamässmot

Det är inte lätt att leva i dagens Sverige. Speciellt inte som Jamt. Jag tänker framför allt på EU-valet. Ett val som ter sig mycket konstigt i Jamtens ögon. Både debatten innan och själva röstningsförfarandet.

Ta först debatten. Det kan inte bara vara jag som tycker att valet känns väldigt fel och påtvingat. Nu är det så att vi trots ockupationen har förmånen att rösta. Då frågar sig Jamten genast: Varför denna brådska? Var finns alla kommittébetänkanden? Det är alldeles för få som mässar för lite. Det måste få ta den tid det tar!

För att inte prata om röstningsförfarandet. Här är ytterligare ett exempel på Stor-svenskens trångsynthet. Det är klart att det finns så många som inte vet vad de vill rösta på när de måste välja. Om man vill rösta både Ja och Nej så ska man naturligtvis få göra det. En Jamt röstar så många gånger han vill. Sen frågar jamten sig: Vilka är röst-räknare? Vem är spegel? I vilken måttensbet kommer antal röster att anges? Dessa frågor, Bröder, kräver svar!

Vad Sverige behöver är mera Jamtamot. Jag ser det som en av våra stora uppgifter att sprida vår lära och unika kunskap. Låt oss ikväll Bröder, denna mässhelg, visa prov på vad stora debatter, rätt röstningsförfarande och sann demokrati är.

Med dessa ord förklarar jag Jamtamots 433:e protokollförda mot, tillika Helgamässmot, för öppnat!

Student- och Hembygdsföreningen
Jamtamot
c/o Norrlands Nation
Box 612, 751 25 Upsala

ÖH:s reflexioner

Den gamla andan lever!

*»Ur nattomböljda tider
emot ett mål fördolt för Dig
O Jamtamot Du skrider
i sekler fram Din ökenstig*

*Din dag är blott en strimma
som lyser svag och matt
Se framom Jamten dimma
och bakom honom natt«*

Vad menade egentligen Viktor Rydberg när han skrev dessa rader till Jamtamots ära? Jag har ofta, sena nätter på Kammar'n, grubblat över innebörden i dessa ord. Det är klart och tydligt att den gode Viktor ej varit på speciellt många

Av Br Daniel Markstedt

Invalid 1990

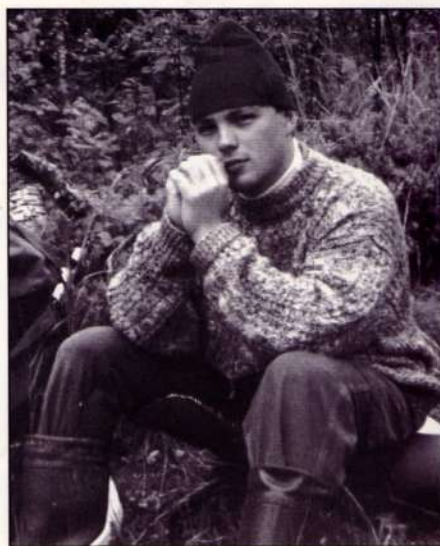
Mot. Att han ändock har en viss insikt råder heller inga tvivel om. Jag ska nedan, stycke för stycke, redogöra min tolkning:

Låt oss börja med första raderna. Vet vi jamtar egentligen vart vi är på väg? Ibland kan Jamtamot kännas som ett kolossalt hjul som oavbrutet rullar på, vare sig »en jamt gör som han vill eller inte«. Visst är det roligt att träffas, mäsas och bilda kommittéer men vad är egentligen meningen? Männe är det bara en klarsynt Storjamt som ser den, eller är det så att de har ännu större skygglappar än jamten i allmänhet? Varför kommer de annars fortfarande tillbaka på Mot?

I slutet på första strofen tycker jag att Rydberg har fångat mycket av det klimat Jamtamot tvingas befinna sig i. »I sekler« betyder inget annat än att Jamtamot är Norrlands nations äldsta förening och »ökenstig« att jamtamot verkligen har och

kommer att få försätta kämpa för sitt existensberättigande. Det finns inte någon Jamt som inte har upplevt situationen där mitt under brinnande och hårda förhandlingar på Kammar'n plötsligt bli utslängd från nationen. Bara för att någon ynkelig liten trött klubbverkare vill gå hem och sova.

Andra strofen har jag alltid grubblat



mest över, men jag tror mig ha funnit en viss förklaring. För det första förhandlar vi hela dygnet, även de mörkaste timmarna, så den genomsnittliga ljusmängden per dygn blir på så vis blott en strimma. För det andra är förvisso varje dag blott en

strimma ljus men nu är det så att ett Mot oftast sträcker sig över minst två dagar och då blir genast den totala ljusmängden större.

Att vi blott kan sia om framtiden är inget okänt. Man kan heller aldrig förutsäga hur alla kommittébetänkanden blir och framför allt när dessa kommer. Men att vår historia skulle vara natt är befängt och tyder på dålig smak. Tänk på alla protokollförda Mot och vårt marvelösa arkiv. Jag tror helt enkelt att Rydberg har blandat ihop Jamtamot med den storsvenska kyrkobokföringen, eller att det var ett påtvingat nödrim för att det lät bra!

Jamtamot har funnits i många tider och i olika skepnader. Ur det stora historiska perspektivet syns det mesta svart och ovisst. Vad vi dock kan vara säkra på är att Jamtamot, i någon skepnad, alltid kommer att finnas kvar och påverka och förändra bröders liv. Den andan som funnits i alla Jamtamot i alla tider lever fortfarande – sammanträffas för att under allvarsamma förhandlingar förhandla, kompromissa, rösta och välja. Det som när glöden är när den äldre generationen sprider kunskapen vidare till oss yngre och virila. Så Bröder: Sprid Er och var virila.

Vivat Jamtamot Redivivum!